

Attityder kring sexmissbruk inom frikyrkan - en kvalitativ studie

Av: Sandra Orrenius och Miriam Holst-Larsen

Handledare: Welat Songur
Södertörns högskola | Institutionen för Samhällsvetenskap
Kandidatuppsats 15 hp
Socialt arbete | Hötterminen 2023

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Sammanfattning

Sexmissbruk inom frikyrkan har länge varit ett tabubelagt ämne, präglad av skam och spår från en tid i Sverige då kyrka och stat var tätt sammankopplade och lagar kring utomäktenskapligt sex existerade. År 2022 belystes problemet i en artikel från Dagen, författad av representanter från den kristna stödorganisationen "Starta Om," som uppmanade till förlåtelse för den historiska skambeläggningen. Stigmatiseringen av sexmissbruk har varit en understuderad fråga, där den tidigare forskningen antyder att kristna individer ser pornografi som en beroendeframkallande faktor och en huvudsaklig orsak till sexmissbruk, i motsats till mindre religiösa personer. En studie från 2021 visade även att män med sexmissbruk mötte strängare bedömningar än kvinnor. Syftet med vår studie var att analysera attityder inom frikyrkan kring sexmissbruk, med frågor om förklaringar, förståelse, acceptans samt synen på män och kvinnor i relation till sexmissbruk. Metoden innefattade semistrukturerade intervjuer med ledare inom frikyrkan, där vi använde delar av analysmetoden grundad teori. Resultaten visade att frikyrkan kopplade sexmissbruk till pornografi som både en öppning samt en huvudsaklig orsak. Okunskap, från brist på diskussion om sexmissbruk både inom frikyrkan och samhället i stort, framkom också. Dessutom visade resultaten att kvinnor med sexmissbruk möttes med mindre förståelse än män med samma problem. Vidare indikerade resultaten en skillnad i synen på manligt och kvinnligt sexmissbruk, där män tillskrevs hög sexuell lust medan kvinnor associerades med emotionella problem och möjliga psykiska svårigheter.

Nyckelord: Sexmissbruk, sexualitet, äktenskap, stigma, stigmatisering, pornografi, män VS kvinnor, frikyrkan.

Antal ord: 15 909

Abstract

Sexual addiction within the Swedish free church has historically been a taboo subject, characterized by shame and remnants of a period when the church and the state were closely intertwined with strict laws on extramarital sex. In 2022, the issue gained attention in a Dagen article by representatives from the Christian support organization "Starta Om," advocating forgiveness for the shame-induced stigmatization. The stigmatization of sexual addiction remains a neglected topic, with past research indicating that Christians often view pornography as an addictive factor and a primary cause of sexual addiction, in contrast to less religious individuals. A 2021 study highlighted that men facing sexual addiction encounter harsher judgments than women. Our study aimed to explore the Swedish free church attitudes toward sexual addiction, covering explanations, understanding, acceptance, and perceptions of men and women in relation to this issue. Conducted through semi-structured interviews with church leaders, the results revealed that the free church associated sexual addiction with pornography as both an entry point and a significant cause. The findings also uncovered ignorance resulting from a lack of discourse on sexual addiction within the church and society, with women receiving less understanding than men with the same problem. Moreover, the results hinted at a disparity in the perception of male and female sexual addiction, attributing high sexual desire to men while associating women with emotional and potential mental challenges.

Keywords: Sex addiction, sexual compulsivity, sexuality, marriage, stigma, stigmatization, pornography, men vs. women, Swedish free Church.

Word count: 15 909

Förord

Att skriva om ett ämne som kan anses känsligt har varit en intressant process för oss båda. Genom att stöta och blötas mot varandra i frågor som varit relevanta för ämnet har vi förstått hur stor del av ens uppväxt och tidigare erfarenheter kan ha en betydande del för attityder. Under skrivandets gång har vi båda fått, gång på gång, försöka lägga undan vår förförståelse och se materialet utifrån en objektivitet. Denna process har givit oss båda mer insikter om oss själva samt insikter om hur frågor kan ha en komplexitet som ibland kan vara svår att hantera. Vidare har intressanta upptäckter givit oss fördjupad kunskap kring eventuella utmaningar individer i frikyrkan kan mötas med.

Vi skulle vilja tacka våra respondenter som bidragit till denna studie med intressanta och innehållsrika reflektioner. Utan er hade denna studie inte varit möjlig att genomföra. Tack för ert mod att våga reflektera kring den egna organisationen och vara ärliga med det som eventuellt kan vara problematiskt. Vi vill även tacka vår handledare Welat Songur för dina intressanta infallsvinklar som hjälpt oss att förstå och prata om de olika funderingar som dykt upp under processens gång.

Sandra Orrenius och Miriam Holst-Larsen

Stockholm, Januari 2024.

Innehåll

1. Inledning.....	6
1.1 Problemformulering.....	7
1.2 Syfte och frågeställning.....	8
1.3 Disposition.....	8
2. Begrepp och definitioner av sexmissbruk	9
2.1 Klinisk definition	9
2.2 Den sociala definitionen.....	9
2.3 Definition som ett verktyg för moralisk kontroll.....	10
3. Bakgrund.....	10
4. Tidigare forskning	11
4.1 Psykobiologiska orsaker till substans- och beteendemissbruk	12
4.2 Synen på substans- och beteendemissbruk	13
4.3 Samhällets syn på sexmissbruk	14
4.4 Kristna kyrkans syn på sexmissbruk	15
4.5 Orsaker till sexmissbruk enligt den kristna kyrkan	16
4.6 Sammanfattning av tidigare forskning och dess relevans för studien.....	17
5. Metod	17
5.1 Metodval.....	18
5.2 Forskningsdesign och genomförande	18
5.3 Urval och genomförande.....	19
5.4 Databearbetning.....	20
5.4.1 Fas 1: Öppen kodning	20
5.4.2 Fas 2: Axial kodning.....	20
5.4.3 Fas 3: Selektiv kodning och att hitta huvudsakliga teman.....	21
5.5 Förförståelse	22
5.6 Etiska överväganden.....	23
5.7 Kvalité på undersökning: validitet, reliabilitet.....	23
5.7.1 Validitet.....	23
5.7.2 Reliabilitet	24
6. Teoretiskt ramverk	25
6.1 Goffmans teori om Stigma	25
6.1.1 Misskreditering: ett tydligt stigma.....	25

6.1.2	Misskreditabel: ett osynligt stigma	26
6.1.3	Fläckar på den personliga karaktären	26
6.1.4	Den sociala och personliga identiteten	26
6.1.5	Den stigmatiserades förhållningssätt/tillvägagångssätt till sitt stigma.....	27
6.1.6	Stigmatiserades relation till sina egna och de upplysta.....	28
6.1.7	Den “goda anpassningen”	29
6.2	Liberal feminism	29
7.	Resultat.....	30
7.1	Huvudsakligt tema: Obligatorisk moral	31
7.1.1	Stigmatiserande kultur och dess konsekvenser	31
7.1.2	Frikyrkans normer i relation till samhället	32
7.1.3	Skillnad på synen mellan män och kvinnors sexualitet	35
7.2	Huvudsakligt tema: Brist VS resurs	36
7.2.1	Olika utfall av hjälp och bemötande av sexmissbrukare	37
7.2.2	Frikyrkans medlemmars uppfattning om relationen med Gud	39
8.	Analys	40
8.1	Huvudsakligt tema: Obligatorisk moral	41
8.2	Huvudsakligt tema: Brist VS resurs	44
9.	Diskussion.....	47
10.	Referenser:	51

1. Inledning

År 2019 publicerades en tidningsartikel där en kristen profil och före detta pastor öppnade upp om sin tidigare kamp kring missbruk med sex. I intervjun lyfts problematiken om hur sexmissbruk haft en tabubelagd stämpel inom frikyrkan som kopplats till skuld och skam där man inte förstått sexberoendets mekanismer. Vidare beskrivs hur individer som missbrukar sex tillskrivits med dålig moral och karaktär inom frikyrkan, där det egentligen handlar om ett beroende där personen inte kan sluta. Tidningsartikeln lyfter även hur frikyrkan har haft en historia att se på sexmissbruk som mer skamligt än andra beroenden (Freij 2019).

Denna skamliga syn på sexmissbruk inom frikyrkan nämns även i en artikel publicerad tre år senare i den kristna tidningen Dagen (Lindhult & Edlund 2022). Artikeln är skriven som en uppmaning till den frikyrkliga församlingen med fokus på den problematiska relation frikyrkan har gentemot pornografi och sexmissbruk. Skribenterna, Lindhult och Edlund, som även är verksamhetsansvarig och samordnare på den kristna stödorganisationen "Starta om" (stöd för individer som missbrukar pornografi) skriver följande:

Något av det första vi behöver göra är att be varandra om förlåtelse för att vi inte har vågat prata om elefanten i rummet utan har skambelagt vår sexualitet. Vi behöver förstå att det inte är pornografin som är det största problemet. (Lindhult & Edlund 2022).

Lindhult och Edlund (2022) talar fortsättningsvis om två diken som kyrkan kan hamna i där de antingen endast lyfter det farliga med pornografi och dess negativa effekter eller duckar helt för frågan genom att inte lyfta ämnet inom kyrkans fyra väggar.

Ca 3–5 % av den svenska befolkningen lider av sexmissbruk varav de flesta är män.

Sexmissbruk beskrivs ofta som ett mönster av destruktiva sexrelaterade beteenden som utförs personligen eller via internet. Dessa beteenden är vanligtvis tidskrävande och förekommer med hög frekvens där personen inte kan sluta trots negativa konsekvenser samt en önskan att sluta (Levine 2010; Young 2008; Molin 2019).

1.1 Problemformulering

Attityder kring sexmissbruk generellt är inte något som fått mycket uppmärksamhet inom forskning. En amerikansk studie från 2021 utforskade stigmatisering kring sexmissbruk där studien visade att toleransen för sexmissbruk var betydligt lägre än för alla andra typer av missbruk, både beteende och substans (Lindsay et al. 2021). Lindsay med kollegor upplyste i studien att dessa resultat inte tagit hänsyn till respondenternas religiösa tillhörighet. Detta kan indikera på ett behov att utforska hur attityder kring sexmissbruk ser ut i samband med religion där vi specifikt valt att förhålla oss till den svenska frikyrkan som i grund och botten är protestantisk i sin troslära.

Frikyrkan är en plats för alla människor att beträda med cirka 235 000 medlemmar i Sverige där olika samfund innefattas exempelvis Pingst, Evangeliska frikyrkan, Frälsningsarmén, Ekuмениakyrkan, Trosrörelsen med fler (Sveriges kristna råd 2023). Hit kommer unga som gamla, fattiga som rika och även människor med eller utan sexmissbruk. Med denna anledning ser vi ett behov av att belysa attityder kring sexmissbruk inom frikyrkan. Attityder och stigma är värt att undersöka vilket Goffman (2020) lyfte redan på 1960-talet när han kom ut med sin första utgåva av *Social stigma*. Goffman gav ett språk för hur vi som människor har en tendens att stämpla andra människor som ”onormala” då de bryter den etablerade normen. Detta kan i värsta fall leda till social isolering vilket i sin tur kan leda till psykisk ohälsa (Goffman 2020, s. 37–38). Med bakgrund till detta vill vi lyfta frågan om attityder kring sexmissbruk inom frikyrkan då vi ser vikten och dess relevans att studera detta ämne.

Definitionen av sexmissbruk beskrivs oftast som ett mönster av destruktiva sexrelaterade beteenden som utförs personligen eller via internet och som vanligtvis är tidskrävande eller förekommer med hög frekvens. Personen som är beroende kan ofta inte sluta med beteendet trots de negativa konsekvenserna och önskan att sluta. Konsekvenserna kan vara sociala, psykologiska och ekonomiska, vilket leder till att personen håller sitt missbruk hemligt (Levine 2010; Young 2008). Det som också bör nämnas är att i vår studie spelar definitionen av sexmissbruk en mindre viktig roll eftersom det är människors uppfattning om beroende som kan utgöra grunden för stigmatisering. Uppfattningen att en person är beroende av sex överensstämmer inte alltid med den faktiska (kliniska) definitionen.

1.2 Syfte och frågeställning

Med denna studie strävar vi efter att utforska attityder och värderingar inom den svenska frikyrkan för att skapa en fördjupad förståelse för rådande inställning gentemot sexmissbruk samt eventuella stigmatiseringar. Våra frågeställningar är följande:

1. Vilka förklaringar använder man för att beskriva ett sexmissbruk inom den frikyrkliga församlingen?
2. Hur ser förståelsen ut för problematiken kring sexmissbruk inom frikyrkan?
3. Hur skiljer sig synen på sexmissbruk inom den frikyrkliga församlingen beroende på om det är en man eller en kvinna som missbrukar sex?

1.3 Disposition

Vår uppsats är disponerad genom att först beskriva *begrepp och definitioner av sexmissbruk* och sedan beskriva en kort *bakgrund* om kyrkans historia (tidslinje), dess inflytande i samhället samt dess syn på sexualitet. Detta för att belysa den historiska påverkan som eventuellt fortfarande finns kvar idag inom frikyrkan. Därefter lyfter vi fram den *tidigare forskningen* om missbruk, både substans samt beteendemissbruk, för att förstå dess likheter. Här behandlas även den forskning som finns kring stigma kopplat till missbruk och mer ingående synen på sexmissbruk, både inom samhället samt inom den kristna kyrkan.

Vidare kommer ett avsnitt om *metod* där vi beskriver hur vi gått tillväga i vår undersökning när vi inhämtat material samt hur vi använt delar av den grundade teorin för att analysera vår empiri. Fortsättningsvis, i avsnittet om *teoretiskt ramverk*, lyfter vi fram stigmat teorin samt liberalistisk feministisk teori där vi nämner centrala begrepp som senare används för att analysera våra resultat. Vidare lyfts avsnittet om *resultat* från vår inhämtade och analyserade empiri. Fortsättningsvis analyserar vi resultaten i avsnittet om *analys* där vi använder begrepp från avsnittet om teorin. Slutligen följer en *diskussion* där vi lyfter perspektiv från vår empiri, analys, bakgrund samt tidigare forskning.

2. Begrepp och definitioner av sexmissbruk

Nedan återges den kliniska samt den sociala definitionen av sexmissbruk för att bygga ett ramverk för vår uppsats. Vidare nämns problematiken som kan uppstå i att försöka definiera ett komplext problem som sexmissbruk utgör. Orden sexmissbruk och sexberoende används omväxlande, dock menas samma sak.

2.1 Klinisk definition

Det pågår en aktuell debatt bland experter om att skapa rätt definition för hypersexualitet. Forskare och yrkesverksamma ser behovet att definiera detta problem men inser också de negativa konsekvenserna det skulle innebära för patienter och samhället i form av till exempel felaktiga positiva diagnoser (Wakefield 2012; Levine 2010). När man försöker conceptualisera problemet övervägs vanligtvis följande aspekter: frekvens och varaktighet av beteendet, nedsatt kontroll, konsekvenser för olika områden i livet, risktagande, nivå av sexuell längtan, problemets början och försök till behandling (Reid 2015; Cantor et al. 2013). Tyvärr, på grund av komplexiteten och mångfalden av symtom i varje enskilt fall, är ingen av de föreslagna definitionerna av sexmissbruk eller hypersexualitet tillräckligt precisa för att möjliggöra korrekt diagnos av patienter (Levine 2010).

2.2 Den sociala definitionen

Forskning visar att samhällets definition av sexmissbruk är bredare och kan ändra sin form beroende på sammanhanget. Till exempel, inom en icke-medicinsk mental hälsokontext använder människor termen "sexberoende" som ett skydd för det verkliga problemet (till exempel skam orsakad av individens homosexualitet eller upprepade otroheten i äktenskapet) eller som ett rättfärdigande för klandervärda handlingar (Brossard et al. 2023).

Inom den kristna kyrkogemenskapen kan termen "sexberoende" användas för att fördöma homosexualitet och understryka faran med internetpornografi. Religiösa grupper definierar sexberoende som en ständig lust och frestelse som individen behöver bekämpa för att förbli nära Gud och sig själv. Inom kristna grupper beskrivs sexberoende också som "brist på sexuell renhet" (Brossard et al. 2023).

2.3 Definition som ett verktyg för moralisk kontroll

Vidare är det viktigt att nämna en annan aspekt av problemet med att försöka definiera sexberoende vilket är att det kan användas som en metod för ideologisk kontroll. Enligt detta perspektiv försöker konservativa människor med makt sätta gränser och etiketter på beteenden som annars är socialt accepterade när de utförs inom ramen för heterosexuella monogama relationer. Genom att definiera sexberoende som en biologisk funktionsstörning förenklar vi problemet, vilket inte speglar verkligheten (Clarkson & Kopaczewski 2013).

3. Bakgrund

I svensk historia har den lutherska kyrkan (statskyrkan) haft stort inflytande i samhället. Mer ingående var hela den svenska befolkningen lutheraner då alla barn döptes in i den lutherska religionen där kyrka och stat var hoptvinnade med dess värderingar och ideologier. Detta visade sig då kyrkolagen upprättades 1686: ”Guds kyrka och församling, vilkens uppsikt, vård och försvar av Gud oss (konungen) anförtrodd är” (Sandberg 2023).

Med kyrka och stat hoptvinnande fanns lagstiftning kring moraliska värderingar. Mer fördjupat var det under 1700-talet olagligt att ha sex utanför äktenskapet enligt lagen om lönskaläge (Stockholms stad 2023; Riksarkivet 2023). Lönskaläge innebar att två personer hade sexuellt umgänge utanför äktenskapet (båda utan andra förbindelser) där straffet var kyrkoplikt som innebar öppen skambeläggning av prästen under flertal gudstjänster där han/hon fick be om förlåtelse. Även om både män och kvinnor kunde bli dömd till detta straff var det vanligast för kvinnor (ibid; Wester 2018).

Det fanns ytterligare två lagar om brott kring sex utanför äktenskapet där det ena brottet kallades “enkelt hor” som antydde på att ena personen var gift (otrohet). Straffet var för den gifta personen, fängelse och för den obundna personen, böter. Det andra brottet kallades för “dubbelt hor” som ansågs gälla när personerna som hade sex hade ingått äktenskap, dock inte med varandra. Straffen för dubbelt hor var fängelse från 6 månader-2 år. Under 1600-talet kunde straffet för dubbelt hor i värsta fall innebära döden (Riksarkivet 2023). I relation till detta ansågs det vara en stor skam och skuld att få barn utanför äktenskapet där kvinnorna ibland inte såg någon annan utväg än att ta död på sitt eget barn (Stockholms stad 2023).

Under 1800-talet växte frikyrkan fram i Sverige, influerad av anglosaxiska väckelser som betonade det fria valet att döpa sig (ej barndop) och möjligheten att samlas till gudstjänst utan präst, där varje individ hade direkt tillgång till Gud (So-rummet 2023). Kvinnans position förbättrades i frikyrkan under denna period, med möjlighet att delta i församlingsbeslut på lika villkor som män, något som var tidigare ovanligt (Nationalencyklopedin u.å.). Under 1930-talet upplevde frikyrkan sin storhetstid med fokus på budskapet att Gud inte likställs med en människa med krav och mänskliga känslor, utan är upphöjd över dessa. Waldenström, en förespråkare för detta synsätt, framhävde Guds kärlek och oföränderlighet, där han menade att Gud inte var arg på människan utan på den syndiga handling hon gör (So-rummet 2023; Hedin 2019).

Trots frikyrkans betoning på en kärleksfull Gud som ej ville straffa människan skapades senare en skriven (samt oskriven) regelsamling med beskrivning på oönskade och förbjudna beteenden man ej skulle utföra som kristen (Björn 2001). Detta brukade i tales mun kallas för "syndakatalogen". Exempelvis kunde ett syndigt beteende vara att gå på bio. Här innefattades även sexuella relationer utanför äktenskapet där det ansågs som en stor tabu speciellt om det syntes genom graviditet. Dessa "syndiga beteenden" kunde leda till uteslutning från en församling vilket var väldigt skamligt för en medlem (Björn 2001).

Avslutningsvis började Sverige, som tidigt präglats av en statskyrka där religion och lag var intimt sammankopplade, ändra kurs. År 1952 antogs religionsfrihetslagen, vilket innebar att människor i Sverige hade rätt att tro på vad de ville där lagen och kyrkan inte längre stod jämstides varandra (Sandberg 2023). Den svenska historien kring religion samt dess kopplade skam kring sexualitet kan eventuellt märkas spår av idag inom frikyrkan.

4. Tidigare forskning

Med detta avsnitt vill vi förklara vad sexmissbruk är och visa att dess orsaker och konsekvenser liknar andra typer av beteendeberoenden och substansberoenden. Fokuset i den tidigare forskningen ligger på stigmatisering inom samhället varav den kristna kyrkan är inkluderad. Först presenterar vi studier om synen på personer som missbrukar substanser samt via beteenden för att sedan jämföra dessa två. Här presenterar vi också skillnader i stigmatisering av män vs.

kvinnor som missbrukar sex. Vidare fokuserar vi på samhällets såväl som den kristna kyrkans negativa syn på specifikt sexmissbruk.

Forskningsartiklarna som utvalts är mestadels från Nord Amerika samt Europa, detta på grund av den bristande forskningen i Norden på detta ämne. Detta förminskar inte relevansen då våra kulturer inte påtagligt skiljer sig åt.

4.1 Psykobiologiska orsaker till substans- och beteendemissbruk

De huvudsakliga teorierna om neurobiologiska processer som anses inträffa i hjärnan hos en beroende person, fokuserar på beslutsfattandeprocesserna. Mer detaljerat beskrivet väljer den beroende personen belöningen som orsakas av drogen trots dess negativa konsekvenser. Genom upprepning av detta beteende upprätthåller den beroendeframkallande den onda cirkeln. Även om dessa teorier fokuserar på att förklara substansberoenden, hävdar experter att det även gäller för beteendemissbruk (Rosenberg, Carnes & O'Connor 2014). Till exempel visar studier att liknande neurobiologiska modeller kan användas för att förklara processerna bakom två beteendemissbruk - internetberoendesyndrom och spelberoende (Protenza 2006; Tao et al. 2010), samt att beteendemissbrukare är beroende av en känsla eller ett beteende, precis på samma sätt som substansmissbrukare är beroende av en substans (Alavi et al. 2012).

Följaktligen kan liknande neurobiologiska mekanismer användas för att förklara sexrelaterade beroenden eftersom det är ett beteendemässigt beroende (Rosenberg, Carnes & O'Connor 2014). Exempelvis kopplades tvångsmässigt sexuellt beteende samman med patologiskt spelande. Det har föreslagits att vissa hjärndysfunktioner samt biologiska och psykologiska processer är liknande för båda dessa beroenden (Grant & Steinberg 2005).

Dessa exempel visar att kunskapen om sexmissbruk kan breddas genom jämförelse med andra substans- och beteendemässiga beroenden. Enligt studier slutar inte likheterna mellan olika typer av missbruk vid neurobiologin, då även konsekvenserna vid missbruk kan jämföras. En person med missbruk känner ofta skuld och skam, upplever utstötning från samhället och riskerar att förlora en partner eller andra nära relationer (Young 2008; Briggs, Gough & Nair 2017).

4.2 Synen på substans- och beteendemisbruk

Forskningen om stigmatisering kring substansmissbruk är väl etablerad. Substansmissbruk har ett tydligt kopplat stigma häftat från allmänheten där missbrukaren hålls ansvarig för sitt problem samt tillskrivs egenskaper som mer farliga än andra personer (Corrigan et al. 2009; Thege et al. 2015; Volkow 2020; Yang 2017). Vidare visar forskning att stigmatisering kring substansmissbruk kan leda så långt att det leder till allvarliga konsekvenser som försämrad hälsa och död ifall personen inte får den hjälp han/hon behöver (Wakeman & Rich 2018).

Forskning visar även på att den yttre stämpeln/stigmatiseringen som samhället tillskriver en substansmissbrukare kan leda till själv-stigmatisering. Missbrukaren internaliserar människors fördömelse samt beteende gentemot honom och fortsätter bete sig på ett sätt som är farligt för individen. Detta blir en ”looping effekt” där man tillskriver sig själv de negativa karaktärsdragen som andra har stämplat en med vilket leder till sämre självkänsla samt en självuppfyllande profetia. Resultatet blir att individen börjar se sig själv som utanför samhället och använder missbruket som en coping strategi mot skammen som uppstår i relation till andra (Matthews et al. 2017).

I likhet med hur personer som är beroende av substanser stöter på socialt stigma, upplever även individer med tvångsmässiga beteenden liknande utmaningar. En studie kopplat till beteendeberoende har undersökt hur personer beroende av casinospel, onlinespel och e-sport blir stigmatiserande i högre utsträckning i jämförelse mot kontrollgruppen - personer med en finansiell kris. Studiens deltagare såg (spel)beroendet som kontrollerbart och betraktade de som ägnade sig åt patologiskt spelande som ansvariga för sitt beroende. Respondenterna kände ilska gentemot gruppen och önskade större social distans från dem (Peter et al. 2019).

Vidare visar en studie jämförelserna mellan synen på substans och beteendemisbruk. Studien belyser att det finns en allmän uppfattning i samhället som ser substansberoende som beroendeframkallande i grunden, medan beteendemisbruk associeras med personens bristande karaktär vilket antas vara orsaken till missbruket. Mer specifikt är samhällets uppfattningar kring orsaker av beteendemässiga beroenden faktorer som karaktärsbrist, kemisk obalans i hjärnan, personens (svåra) uppväxt eller en påtaglig stressad situation. Detta indikerar att personer med beteendeberoenden möter hårdare moraliskt dömande av samhället jämfört med personer med

substansmissbruk. Som en följd av detta kan personer med beteendemässiga beroenden känna sig mer stigmatiserade och söka behandling mer sällan som konsekvens (Thege et al. 2015).

4.3 Samhällets syn på sexmissbruk

Trots att det finns forskning om stigmatisering i relation till substans- och beteendemissbruk, är stigmatisering specifikt kring sexmissbruk fortfarande ett outforskat ämne (Lindsay et al. 2021). En relativt ny studie utförd av Lindsay och kollegor från 2021, fokuserar specifikt på detta ämne, dock eftersom definitionen av sexmissbruk ännu inte har blivit godkänt som en officiell DSM diagnos förklarar artikeln sexmissbruk utifrån icke parafila beteende som överdriven onani samt sexuella relationer. En av hypotesen i forskningen var att sexmissbruk skulle vara i samma ”stigmatiseringskategori” som andra beteendeberoende som exempelvis spelmissbruk, vilket inte var fallet. Studien visar i stället att sexmissbruk och depression klassas liknande på stigmatiseringsskalan vilket är relativt låg jämfört med andra missbruk som alkoholmissbruk och spelmissbruk. I resultatet framkom dock lägst tolerans och sympati för sexmissbrukare jämfört med alkoholmissbrukare, spelberoende samt personer med depression. Det fanns även skillnad mellan män och kvinnor som missbrukar sex där män erbjöds mindre tolerans och sympati än kvinnor. Lindsay påpekar emellertid att studiens resultat angående större sympati för kvinnliga sexmissbrukare eventuellt påverkats av studiens urval, som bestod till största del av kvinnor (Lindsay et al. 2021). Den låga stigmatiseringen av sexmissbrukare jämfört med andra typer av missbruk förklarar Lindsay som en eventuell okunskap av allvaret kring sexmissbruk som ett beroende.

Vidare forskning visar mer ingående fler skillnader i stigmatisering mellan kvinnliga och manliga sexmissbrukare. Till exempel visar forskning att det finns en dubbelstandard när det gäller kvinnors och mäns sexuella beteende. Kvinnor döms hårdare än män när de ägnar sig åt sex före äktenskapet eller har en relation med en mycket yngre person (Haavio-Mannila & Kontula 2003). Dessutom prisas unga män av sina kamrater för heterosexuella sexuella kontakter, medan unga kvinnor stigmatiseras för samma beteende (Kreager & Staff 2009). Å andra sidan visar forskning att i kliniska sammanhang kan stereotyper om kön påverka terapeutens bedömning av en klient där manliga klienter stigmatiseras oftare samt att deras sexuella beteende ses mer som patologiskt (Klein et. al 2019).

4.4 Kristna kyrkans syn på sexmissbruk

En alternativ syn på sexmissbruk framträder bland individer med stark religiös övertygelse. Även om det finns begränsad forskning på detta område, har en studie som specifikt riktar in sig på den kristna religionens syn på sexuella beroenden och beteenden identifierat att personer med hög grad av religiositet tenderar att kategorisera de presenterade sexuella beteendena, som framgår av studien, som antingen sexuell störning eller tecken på sexuellt missbruk i högre utsträckning jämfört med individer med låg religiositet (Weinandy & Grubbs 2021). Paradoxalt, inom vissa fall uppmuntras sexuell umgänge inom äktenskapet mellan en man och en kvinna. Syftet med denna rekommendation sträcker sig inte bara till att främja en sundare relation, utan också till att förebygga skadligt sexuell beteende (Pope John Paul II & Waldstein 2006 se Weinandy & Grubbs 2021).

Fortsättningsvis när vi sökte efter vetenskapliga artiklar om de kristnas syn på sexmissbruk fann vi att forskningen mestadels fokuserade på synen av pornografianvändning samt pornografins beroendeframkallande effekter, vilket är relevant för vår studie eftersom pornografiberoende kan vara en form av sexmissbruk. Även om användningen av pornografi kan ha en positiv effekt på en person/ett par (Watson & Smith 2012; Campbell & Kohut 2017) kritiseras det ofta av den kristna religiösa organisationen med huvudargumentet att detta beteende leder till beroende (Weinandy & Grubbs 2021). Studier visar också att hög religiositet är relaterad till en större benägenhet att tro att pornografi är beroendeframkallande, att det anses vara en allvarlig samhällsfråga samt att man uppfattar en person med vissa sexuella beteenden som symptom på sexmissbruk (Droubay & Butters 2020).

Ytterligare forskning har även funnit ett samband mellan religiositet och en negativ attityd gentemot användning av pornografi, det vill säga hög religiositet korrelerar negativt med acceptans av användning av internetpornografi (Grubbs et al., 2015). Dock har synen på användning av pornografi bland religiösa grupper inte alltid varit densamma. Även om användning av pornografi nu nästan alltid ses av kristna i sammanhanget som beroende och en biologisk sjukdom som man kan återhämta sig från med hjälp av behandling, så har det fortfarande på 1970-talet konceptualiserats som ett problem av synd och frestelse som man kunde befria sig från genom bön (Thomas 2016).

Ännu en studie om attityder gentemot pornografi och pornografiberoende visade att personer med hög religiositet ansåg informationen om högre pornografikonsumering i religiösa delstater i jämförelse med icke religiösa delstater, vara mer upprörande, oroande, hotande och förvånande jämfört med mindre religiösa personer. Dessutom ansåg personer med hög religiositet (jämfört med låg) att titta på sex online är mer dåligt, mer förbjudet och mer tabu. Studien visade även att mycket religiösa personer anser att pornografiberoende är mer problematiskt än rasism, homofobi och vapenvåld (MacInnis & Hodson 2016).

Det som ytterligare är viktigt att belysa i vår studie, på grund av dess potentiella koppling till stigma, är kombinationen kring att vara en regelbunden gudstjänstbesökare (och medlem i religiösa organisationer) som konsumerar pornografi men samtidigt har kraftigt kritik till det (pornografikonsumering). Dessa personer är mindre lyckliga, visar studier, än personer som konsumerar pornografi som inte har religiös övertygelse. Detta gäller även i relation till religiösa personer med en mer liberal syn på pornografi (Patterson & Price 2012). Religiösa personer har en högre risk än icke-religiösa personer att utveckla ett tvångsmässigt förhållande till användningen av pornografi, möjligen på grund av att de kämpar med mer skam på grund av sina religiösa övertygelser (Hotchkiss 2022).

4.5 Orsaker till sexmissbruk enligt den kristna kyrkan

Som nämnts tidigare betraktas användningen av pornografi av medlemmar i den kristna kyrkan som en orsak till att man blir beroende av pornografi, vilket kan vara en form av sexmissbruk. Vidare sökning visar att det inte finns många studier som presenterar andra skäl till varför sexmissbruk inträffar, enligt de uppfattningar som religiösa människor framhåller. En forskning visar att religiösa grupper skyller på individens moraliska värderingar, etniska bakgrund och ekonomiska situation för hög användning av internetpornografi (MacInnis & Hodson 2016). En annan aspekt av de underliggande orsakerna till sexmissbruk kan vara att hustrun i en äktenskaplig relation blir felaktigt klandrad för sin makes otrohet och sexuella överträdelser. I sådana fall tror man att hustrun inte varit känslomässigt eller sexuellt tillgänglig och därför har mannen behövt tillgodose sina behov utanför äktenskapet. Ansvar för mannens sexberoende läggs på hustrun ännu mer om mannen har en hög social status (Laaser 2003).

4.6 Sammanfattning av tidigare forskning och dess relevans för studien

De presenterade studier visar på komplexiteten i problemet som sexmissbruk utgör. Det som är relevant för vår studie är att sexmissbruk är en del av beteendemässiga beroenden som har likheter med substansberoenden, därför är konsekvenserna av dessa beroenden jämförbara. Det framkommer att en person som är beroende av sex ofta känner skuld och skam, betraktas som svag samt stigmatiseras av samhället som klandrar honom för att stanna kvar i missbruket. Vidare får män som är beroende av sex mindre sympati än kvinnor som missbrukar sex. Sammanfattningsvis, som en följd av allt detta, kan en person välja att inte söka hjälp alternativt kan den yttre stigmatiseringen leda till självstigmatisering. Studier visar även missförstånd och inkonsekvenser i bedömningen av sexmissbruk både i samhället och i den kristna kyrkan.

Fortsättningsvis lägger kyrkan stor vikt vid användningen av pornografi som en "ingång" till sexmissbruk och betraktar fler beteenden som symptom på sexmissbruk. Religiösa människor, jämfört med icke-religiösa människor, hävdar att pornografi är dåligt, förbjudet, tabu och anser också att användning av detta är allvarligare än andra samhällsproblem, som rasism. Som en följd korrelerar högre religiositet tillsammans med användning av pornografi med mindre lycka och högre risk att utveckla ett tvångsmässigt förhållande till porr. Å andra sidan visar forskning att den kristna kyrkans syn på pornografi har blivit mer liberal sedan 1970-talet.

I fråga om att förstå orsakerna till sexmissbruk tenderar samhället att försöka förklara det genom att hänvisa till en individs svaga karaktär, uppväxtförhållanden, aktuell stress eller eventuella felaktigheter i hjärnprocesserna. Den kristna kyrkan ser användning av pornografi som huvudorsaken till sexmissbruk, liksom personens moraliska värderingar, etniska bakgrund och individuella ekonomiska situation.

5. Metod

I detta avsnitt presenterar vi först uppsatsens metodologiska utgångspunkt: grundad teori. Vi förklarar tillämpningen av denna metod och vilka delar av grundad teori vi beslutade att använda i vår studie. Därefter presenterar vi vår forskningsdesign och genomförande av datainsamling samt urvalet för studien. Vi visar också i detalj vår databearbetning, som består av tre analysfaser: öppen kodning, axial kodning och selektiv kodning där vi identifierar studiens

huvudsakliga teman. Vidare beskriver vi vår förförståelse till ämnet för att visa transparens. Slutligen diskuterar vi forskningsetiska överväganden samt studiens validitet och reliabilitet.

5.1 Metodval

Med inspiration av grundad teori har vi valt att använda delar av den för vår analys av materialet vilket vi argumenterar för senare i avsnittet. Grundad teori är en metod som används inom kvalitativ forskning och skapades av Barney Glaser och Anselm Strauss på 1960-talet. Denna metod används för att studera sociala interaktioner och relationsbyggande processer för att bättre förstå gruppens medlemmars handlingar och relationer i en viss kontext. Det som är karakteristiskt för grundad teori är att den tvingar forskaren att arbeta nära empirin. Under processen, när forskaren samlar in och analyserar data, strävar han efter att förbli objektiv för att minimera sin påverkan på resultatet (Thornberg & Frykedal 2019, s. 44-45; Thornberg 2012). Även om grundad teori vanligtvis används för att utveckla en teoretisk modell (Thornberg & Frykedal 2019, s. 44) valde vi att inte skapa en teori utan använde metoden endast som ett verktyg i analysprocessen. Anledningen till denna avgränsning handlade om den tidsbegränsning som innefattar vår C-uppsats. Vårt fokus var därför att lyfta fram problemet, med anledning av brist på studier om det, och analysera det med hjälp av etablerade teorier som kunde hjälpa oss att se problemet ur en ny synvinkel. Därför tänkte vi att kopplingen av vårt ämne till välkända teorier, i stället för att skapa vår egen, skulle göra det mer relevant och resonera mer med läsaren för en intressant analys.

Anledningen till att vi valde grundad teori framför andra metoder var de verktyg den har att erbjuda för att analysera materialet. Detta möjliggjorde för oss att vara mycket nära materialet, minimera risken att missa viktig information, och samtidigt vara flexibla, vilket lät oss följa vårt valda ämne med selektivitet. Grundad teori gav oss specifika verktyg som exempelvis metoden för axial kodning (som kommer att beskrivas senare), utan att tvinga oss att följa en strikt procedur.

5.2 Forskningsdesign och genomförande

Både kvalitativa och kvantitativa datainsamlingsmetoder kan användas inom grundad teori, dock bör en specifik insamlingsmetod i första hand väljas med hänsyn till studiens syfte och

forskningsfrågor (Thornberg & Frykedal 2019, s. 46-47). Eftersom våra forskningsfrågor fokuserade på komplexa problem som ligger i mänskliga interaktioner och eftersom dessa processer kan vara svåra att förklara, ville vi samla tillräckligt med material för att ha en chans att fånga ämnets komplexitet och detaljer. Vi valde därför att genomföra över en timmes långa personliga semistrukturerade intervjuer som tillåter intervjupersonen att tala fritt om olika aspekter av sexmissbruk inom frikyrkosammanhang. Detta tillvägagångssätt gav oss oväntad information och detaljer som inte skulle vara möjliga att få om vi använde en mer bestämd eller mindre personlig datainsamlingsmetod. Mer ingående valde vi att använda en kort intervjuguide med öppna frågor för att fokusera på det studerade ämnet och säkerställa konsistens i alla intervjuer. Dessutom användes upptäckter från de första intervjuerna för att modifiera intervjufrågorna och ge ännu mer ämnesinriktade svar.

Val av intervjuplats togs i hänsyn för att öka chansen att få de mest genuina svaren. Med medvetenhet om att intervjuplats påverkar den intervjuade och därmed det insamlade materialet (Jacobsen 2017, s. 102) valde vi att genomföra ansikte-mot-ansikte intervjuer hemma hos de intervjuade. Detta beslut syftade till att skapa en naturlig och bekväm miljö för individerna, liknande en konversation med en vän.

Alla intervjuer spelades in och laddades senare upp på Södertörns Högskolas OneDrive. Därefter transkriberades de och sparades på OneDrive. Materialet hanterades med försiktighet för att förhindra obehöriga från att få tillgång till det. Slutligen raderades materialet från One Drive för att säkerställa anonymiteten av våra respondenter.

5.3 Urval och genomförande

Studiedeltagarna är medlemmar inom den svenska frikyrkan (region Uppland) och har en aktiv roll i olika församlingar och/eller högre utbildning som motsvarar studiens mål vilket innefattar teologi samt kyrkohistoria. Bland våra respondenter finns ledare som organiserar eller deltar i regelbundna möten med frikyrkans medlemmar. En intervjuperson är ledare och predikant under söndagsgudstjänster, två av respondenterna har teologisk utbildning till pastor eller präst och den fjärde deltar i frikyrkans gemenskap samt har studerat kyrkohistoria. Totalt intervjuades 3 män och 1 kvinna. Dessa individer har på något sätt haft kontakt med personer som missbrukar sex, antingen via stödsamtal, förbönstillfällen eller andra forum. Vi tror att på grund av deras kunskap

och erfarenhet inom kulturen i frikyrkan, äger de en medvetenhet om de problem som kyrkans medlemmar eventuellt står inför och kan därför dela med sig av hur situationen eventuellt ser ut för sexmissbrukare i frikyrkan. Valet att intervjua experter överensstämmer också med ett av urvalskriterierna som Jacobsen nämner, vilket fokuserar på information. Det innebär att valet av intervjupersoner kan baseras på den omfattande kunskap som kandidaterna har (Jacobsen 2017, s. 120). Intervjupersonerna valdes genom kontakter inom frikyrkan.

5.4 Databearbetning

5.4.1 Fas 1: Öppen kodning

Vi inledde analysprocessen genom att koda två intervjuer. Detta genomfördes genom att vi kodade varandras utförda intervjuer för att på detta sätt undvika att påverka kodningen genom intervjuprocessen. Vidare skapade vi koder (ett ord eller en kort fras) för varje rad i texten. Detta kallas öppen kodning och är karakteristiskt för den första fasen av analysprocessen. Vårt mål i denna fas var att hålla oss väldigt nära materialet och inte låta vår tolkning av innehållet påverka koderna. Böhm (2004, s. 271) rekommenderar att även använda in-vivo-koder som är koder direkt formulerade av den intervjuade personen. Vi tog detta råd och lyckades hitta några in-vivo-koder under processen.

I den här fasen (öppen kodning) hade vi inte framtagit ett tydligt syfte eller frågeställningar, eftersom vi ville vara öppen för innehållet av materialet. Vi fortsatte att skriva ner memos. För att visa vår process presenterar vi några exempel på de koder vi skapade under öppen kodning:

“men jag tror att man kan stigmatiseras och jag tror att det finns en risk om man är öppen med det” – kod: stigmatisering om man öppnar upp.

“då ska man få hjälp med det. Så samhället på något sätt ser ju de frågorna” – kod: samhället reducerar taboo.

5.4.2 Fas 2: Axial kodning

Efter öppen kodning av två intervjuer ansåg vi ha tillräckligt med koder för att påbörja axiell kodning. Vi följde hänvisningar för axiell kodning som presenteras i Böhm (2004, s. 272) där

man behöver hitta koder som passar in i fyra subkategorier för att till slut skapa en slutgiltig kategori. Dessa subkategorier är *phenomenon* (det central "sak" som utforskas och som alla subkategorier relaterar till), *causal conditions* (som ger skäl till varför fenomenet inträffade), *action strategies* (som beskriver de åtgärder som vidtagits av den intervjuade personen på grund av fenomenet) och *consequences* (resultatet av de åtgärder som vidtagits av individen) och *context of intervening conditions* (särskilda omständigheter för det inträffade fenomenet). Vi valde att inte ta med subkategorin *context* eftersom den inte var tillräckligt särskiljbar. I den här fasen fortsatte vi att skapa axiella kategorier tills vi använde så många koder som möjligt. När vi var klar med axiell kodning hade vi ännu inte preciserat syftet eller forskningsfrågorna men vi hade en ganska klar uppfattning om vad vi ville fokusera på i vår studie. Här följer ett exempel på processen att skapa en axiell kategori av fyra subkategorier:

- 1) Phenomenon: *Skam* (känsla av fördömelse, dålig samvete, skam från sexuella synder)
- 2) Casual conditions: *Höga moraliska krav och dömandet* (exempel på koder: dömande attityder mot sexmissbrukare, självklart skam-och hederskultur, skammen från jämförelse med Gud)
- 3) Action strategy: *Att inte lösa problemet* (att fly från skam, vågar inte prata)
- 4) Consequences: *Misslyckad kamp med missbruk* (ond spiral av misslyckande, svårt att bryta missbruksmönster, att misslyckas med abstinensen)

Den axiella kategorin skapad från dessa subkategorier: *Andras krav och dömande leder till misslyckad kamp med missbruk.*

5.4.3 Fas 3: Selektiv kodning och att hitta huvudsakliga teman

Efter att ha skapat ett visst antal axiella kategorier visste vi vad vi ville fokusera på i vår uppsats. Vid det här laget läste vi också våra memos för att få en uppfattning om vilken riktning vi borde ta. Vårt nästa steg var att genomföra ytterligare två intervjuer för att samla material som skulle bidra till de befintliga kategorierna samt hjälpa oss fylla i luckorna i de aspekter vi var mest intresserade av. För att kunna göra det modifierade vi frågorna inför intervjuerna. Efter transkribering fortsatte vi att selektivt koda intervjuerna. Detta betyder att vi kodade bara de delar av materialet vi var intresserade av samt bestämde oss för att ignorera de kategorier som vi

hade skapat tidigare men som nu skiljde sig från vårt preliminära syfte. I detta skede pendlade vi mellan tidigare skapade axiella kategorier och de nya som skapas av de koder som framkommer ur selektiv kodning. Detta är en process som Thornberg och Forslund Frykedal (2019, s. 62) kallar för konstant jämförande analys. Under denna tid nådde vi teoretisk mättnad, dvs vi märkte att intervjusvaren är liknande och att vi inte hittar nya koder eller nya sätt att modifiera våra kategorier. Därför beslutade vi att materialet från fyra intervjuer var tillräckligt för vår uppsats. Som tidigare nämnt kallas detta för teoretisk mättnad, vilket Jacobsen nämner (2017, s. 127). I slutet av fas 3 bestämde vi oss för vårt syfte och forskningsfrågor.

Ytterligare, i slutet av tredje fasen kombinerade vi alla kategorier för att skapa våra huvudsakliga teman. Detta krävde emellanåt att ta axiella kategorier till en högre abstraktionsnivå innan vi kunde jämföra dem med ytterligare kategorier. De huvudsakliga teman är inte det direkta svaret för studiens forskningsfrågor utan snarare en term som specificerar huvudproblemet i materialet (Thornberg & Frykedal 2019, s. 47). Slutligen kristalliserades våra huvudsakliga teman till två: *Obligatorisk moral* samt *Brist VS resurs* som förklaras i avsnittet om resultatet.

Forskningsfrågorna besvaras i slutdiskussionen.

5.5 Förförståelse

Vår förförståelse till ämnet handlade om ett intresse av att förstå vilka problem en sexmissbrukare kan möta i samhället. Mer ingående handlade detta intresse om en insikt att det inte fanns mycket samtal kring detta ämne, både i vår socionomutbildning samt i samhället generellt. Vidare, på grund av att en av studiens författare (Miriam) har bakgrund inom frikyrkan där ämnet kan anses ännu mer tabubelagt, bestämde vi att studera attityder inom frikyrkan kring sexmissbruk. Attityder och fördomar är något som högskolan lagt mycket fokus på vilket resulterat i en större medvetenhet kring detta samt inspirerat oss till att skriva om ämnet.

Miriam's bakgrund är en uppväxt inom frikyrkan där hon fortfarande är en aktiv medlem vilket innebär ett regelbundet gudstjänstdeltagande. Detta ger henne betydande förståelse av frikyrkans kultur och normer. Sandras bakgrund har varit som en aktiv medlem av katolska kyrkan under de första 15 åren av sitt liv. Idag tillhör hon inte någon församling samt identifierar sig inte som religiös. Sandra har tidigare allmänkunskap kring sexmissbruk då hon intresserat sig för detta tidigare och förstått sexmissbrukets komplexitet.

5.6 Etiska överväganden

För att nämna de etiska aspekterna inom insamlingen av empirin, informerades deltagarna om uppsatsens syfte, att deras deltagande var frivilligt och att alla intervjuer spelades in. Alla deltagare har vidare skrivit under ett avtal, i enlighet med GDPR-regeln, för att delta i studien och dela med sig av sina religiösa övertygelser. All känslig information som kunde hota deltagarnas anonymitet togs bort från datamaterialet. Denna information har hämtats från Vetenskapsrådets (2017) rapport om frågor kring etik i forskning.

Dessutom diskuterade vi i ett tidigt stadium, som tidigare nämnt, det faktum att en av oss är medlem i frikyrkan och dess nätverk. Enligt Jacobsen (2017) har det både fördelar och nackdelar att studera den egna organisationen. Det är hjälpsamt att ha en insiders förståelse för oskrivna regler och få större förtroende och öppenhet än en utomstående. Å andra sidan kan medlemskap i organisationen begränsa en persons objektivitet eller förmåga att kritisera dess medlemmar eller policys (Jacobsen 2017, s. 40-41). I vårt fall var det hjälpsamt att en av oss är medlem i frikyrkan eftersom detta gav oss en bättre förståelse för kyrkostrukturen, kulturen och tron. Det hjälpte oss också att anpassa vårt språk under intervjuerna (exempelvis att undvika använda ordet "religiös" som har en nedlåtande betydelse) samt gav oss en bredare kontext för det intervjupersonerna pratade om. För att minimera påverkan på intervjupersonerna och materialet vill vi understryka att vi behöll objektivitet och nyfikenhet som utomstående eftersom den andra författaren till vår uppsats inte hade någon koppling till, eller kunskap om frikyrkan i förväg.

5.7 Kvalité på undersökning: validitet, reliabilitet

5.7.1 Validitet

Jacobsen skriver att validitet beskriver hur väl resultatet representerar verkligheten. För att bedöma validitet behöver man analysera materialets sanna beskrivning av verkligheten, kvaliteten på forskarens tolkning och om studiens slutsats återspeglar verkligheten (2017, s. 148-149).

När det gäller materialets sanna återspeglning av verkligheten, är en av aspekterna att hitta rätt intervjuperson som har kunskap om ämnet. Alla våra respondenter var experter, det vill säga de

har en aktiv roll som medlem, ledare eller predikant i frikyrkoförsamlingar, där de har ständig kontakt med församlingens medlemmar. Våra intervjupersoner har också varit en del av frikyrkan i många år, ofta sedan barndomen, och känner därför dess kultur och värderingar väl. Vi inser dock att det råder en viss tabu kring sexmissbruk, sexualitet och stigma. Det kan därför vara svårt att prata om dessa ämnen, särskilt om det innebär att kritisera organisationen eller övertygelser som våra respondenter identifierar sig med. Vi försökte minimera detta hinder genom att skapa en bekväm atmosfär under intervjuerna och betona att vi frågar om en allmän kultur inom frikyrkan och inte våra respondenters personliga erfarenheter.

Under analysprocessen kodade vi båda en liknande mängd material. Det minskar risken för att den ena personens tolkningar dominerar i analysen och förhoppningsvis minskar antalet missförstånd eller utelämnanden av information. Dessutom hjälpte analysmetoden grundad teori med dess flerstegsanalysprocess till att minska forskarens subjektiva påverkan på resultatet.

Ytterligare, ökar validiteten om studiens resultat är liknande andra studier som gjorts om samma ämne (Jacobsen 2017, s. 153). Vår studie kom till liknande slutsatser som tidigare forskning som presenterats ovan. Aspekter som stigmatisering mot sexmissbrukare, olika behandling av män och kvinnor med denna beroendeproblematik samt brist på förståelse för vad som orsakar beroende överensstämmer med studier som också diskuterar dessa frågor i sammanhang av den kristna kyrkan.

5.7.2 Reliabilitet

Enligt Jacobsen hänvisar reliabilitet till den påverkan som undersökningsdesign, datainsamling och analys har på studiens resultat (2017, s. 156). Från början visste vi att intervjuformen och inställningen skulle påverka respondenternas svar. På grund av detta ägnade vi uppmärksamhet åt formuleringen av våra intervjufrågor. Vi ställde öppna och icke-förslagsgivande frågor så att våra respondenter hade utrymme att säga vad de ansåg vara relevant. Dessutom försökte vi skapa en god atmosfär före intervjuerna. Det hjälpte också att intervjuerna ägde rum hemma hos respondenterna, vilket är en mer bekväm miljö än ett kafé.

6. Teoretiskt ramverk

6.1 Goffmans teori om Stigma

En av vår valda teori är Erving Goffmans (2020) teori om stigma som behandlar stigmatisering och utanförskap. Utifrån vårt syfte med studien i utgångspunkt kring attityder som är närliggande stigmatisering, valde vi denna teorin då vi ansåg detta vara relevant. Vi ansåg även att vårt resultat skulle gynnas bäst att analyseras med hjälp av denna teori då vår empiri visar på mellanmännsliga processer kring normer, värderingar och sammanhang.

Det centrala som kommer behandlas är huvudsakligen innebörden att vara stigmatiserad vilket handlar om begreppen *misskreditering* (ett tydligt stigma) samt att hamna i risk för stigmatisering genom att vara *misskreditabel* (ett osynligt stigma). Vidare kommer innebörden att ha *fläckar på den personliga karaktären* förklaras som sedan leder in i stycket om den *sociala och personliga identiteten* och dess betydelse för varandra. Fortsättningsvis beskrivs de *stigmatiserades förhållningssätt/tillvägagångssätt* till sitt stigma. Vidare behandlas de *stigmatiserades relation till sina egna och de "upplysta"* och slutligen beskrivs den "*goda anpassningen*".

6.1.1 Misskreditering: ett tydligt stigma

Goffman (2020) definierar termen stigma som något djupt misskrediterande kring en individ, där det inte bara handlar om egenskaperna i sig själv utan om relationerna och kontexten som formar stigmat (Goffman 2020, s. 25). Ordet "misskreditera" i sig själv innebär att misstro någon (SAOB u.å). Synonymer till detta är exempelvis att svartmåla eller nedvärdera någon. Ett exempel skulle kunna vara en person som har en blåtita runt ögat där personen enkelt skulle kunna tillskrivas som en "bråkstake" men som i själva verket har genomgått en misshandel. Det skulle även kunna handla om känd information om personen, exempelvis vetskapen att någon har ett sexmissbruk där personen tillskrivs egenskaper som opålitlig eller farlig.

Det paradoxala med stigma är att en egenskap kan vara negativ och förstärka stigmat i ett sammanhang, samtidigt som den i en annan kontext kan bekräfta en individs tillhörighet (Goffman 2020, s. 25). I det tidigare exemplet om blåtitan skulle detta även kunna uppfattas som

tuffhet i exempelvis grupper där våld bejakas. Detta hänger samman med den ”sociala miljön” där de ”normala” är de som följer de etablerade normerna och reglerna, vilket underlättar för medlemmar i gruppen att fungera utan närmare tankekraft (Goffman 2020, s. 24). Goffman förklarar att stigmatiseringen uppstår i mötet med en ”främling” där de givna och accepterade egenskaperna saknas hos individen, vilket resulterar i att främlingen tillskrivs mindre önskvärda egenskaper och reduceras till en ”misskrediterad” person (Ibid.).

6.1.2 Misskreditabel: ett osynligt stigma

När en person inte har ett synligt stigma eller när informationen (det normavvikande) om personen ännu inte ”kommit ut” är personen inte misskrediterad utan en ”misskreditabel”. I detta läge finns en risk för stigmatisering där personen fortfarande har möjlighet att försöka ”passera” som normal vilket han/hon kan göra genom att ljuga, dölja och låtsas i olika sammanhang för att bli accepterad (Goffman 2020, s. 75–77). I detta stadie byggs en ”skenbar social identitet” upp kring personen utan att dennes verkliga sociala identitet stämmer överens. Den misskreditabla accepterar att han/hon bekräftas genom en annan/falsk bild av vem han/hon är, dock är det viktigt att den riktiga informationen inte kommer ut för att personen ska kunna passera (Goffman 2020, s. 76).

6.1.3 Fläckar på den personliga karaktären

Att ha ”fläckar på den personliga karaktären” innebär att individen som person har ett stigma som inte nödvändigtvis syns till det yttre (misskreditabel) utan kan upptäckas genom kännedom om det förflutna eller genom andra källor som ryktesspridning. Dessa fläckar är något icke önskvärdt i den personliga karaktären som exempelvis viljesvaghet, svekfullhet och ohederlighet där man tänker att det är en brist i personen karaktär. Här skulle även missbruk innefattas, där ett missbruk kan antas vara brister i karaktären (Goffman 2020, s. 26–27)

6.1.4 Den sociala och personliga identiteten

Ens ”sociala identitet” enligt Goffman är den skenbara sociala identiteten som tillskrivs av de ”normala” innan personen har kunnat bevisa eller motbevisa kategoriseringen. Om verkligheten blir tydlig (att personen inte är som alla andra), uppstår en diskrepans som, när den är uppenbar,

leder till att personens sociala identitet försvagas. Personen blir bortkopplad från samhället och sig själv som en misskrediterad individ där världen inte accepterar honom/henne (Goffman 2020, s. 46).

Vidare kan den sociala identiteten innehålla social information som även kallas för ”sociala symboler”. Dessa symboler kan både vara av negativ och positiv art där symbolerna berättar information om personen. Exempelvis kan en person som bär en bibel vara förknippat med en fromhet eller så kan ett ärr på handleden visa att personen genomlidit självska debeteende (Goffman 2020, s. 77–85). Fortsättningsvis kan dessa symboler även innefatta personer som har status eller representerar någonting där man kan bli tillskriven social information då man är i sällskap med en sådan person. Ibland är dessa sociala symboler dolda i det allmänna och kommer fram i vissa sammanhang. Synligheten är en bidragande faktor till hur en person väljer att förhålla sig till sitt eget stigma i relation till andra då det påverkar om personen måste hantera spänningsfyllda situationer eller kontrollera informationen så att den inte kommer ut (Goffman 2020, s. 82).

Till skillnad från den sociala identiteten är den personliga identiteten det unika med en person, det som avgör individens personliga drag exempelvis dennes fingeravtryck, namn, historia, sättet han/hon rör sig på. Inom den personliga identiteten kan det finnas egenskaper som utgör ett stigma i sig själv där dessa inte passar inom normen. Detta kan individen vilja ändra på exempelvis genom namnbyte (Goffman 2020, s. 86–98).

Fortsättningsvis kan den sociala identiteten hjälpa att bygga upp ens personliga identitet, detta i samband med andra saker vi tillskriver personen. I en misskreditabel persons fall där stigmat ännu inte är kännbart kan den sociala identiteten vara av stor vikt där den kan förändra personens nuvarande relationer men även den bilden som andra tillskriver personen framöver. Den misskreditabla vill därför göra allt i sin makt för att dölja stigmat för omvärlden och detta blir en ”fix” för ens personliga identitet (Goffman 2020, s. 102–103).

6.1.5 Den stigmatiserades förhållningssätt/tillvägagångssätt till sitt stigma

Olika tillvägagångssätt samt förhållningssätt en stigmatiserad person kan inta är att försöka korrigera sitt stigma genom behandling eller liknande. Detta kan dock endast reducera stigmat

till en person som har "rättat till" en viss fläck. Alternativt kan individen anstränga sig och försöka klara av uppgifter och utmaningar på samma sätt som andra utan stigmat för att visa sig värdig det som anses normalt (Goffman 2020, 32–40).

Goffman beskriver vidare ett förhållningssätt där personen tillskriver alla besvikelser och misslyckanden till det egna stigmat, där personen känner sig berättigad att tycka synd om sig själv. Ytterligare en möjlighet är att insiktsfullt se på stigmat och dess prövningar som utmanande och kanske till och med "onda," men att dessa erfarenheter har fört något positivt med sig, såsom lärdomar och personlig tillväxt. Fortsättningsvis kan den stigmatiserade personen ifrågasätta de normalas lycka och betrakta sig själv som berikad med djupare insikter om livets gåva och dess djup, vilket är en unik erfarenhet som stigmat har gett personen (Goffman 2020, 32-40).

I de extrema fallen där individen antingen inte vågar vara bland normala eller tvingas till isolering kan det resultera i en känsla av konstant underlägsenhet och en försämrad självkänsla. Denna situation kan skapa en betydande osäkerhet där personen aldrig känner sig säker i närvaro av de som betraktas som normala (Ibid.).

6.1.6 Stigmatiserades relation till sina egna och de upplysta

Goffman beskriver vidare hur de stigmatiserade kan relatera till sina "egna" i liknande situationer (om individen accepterar sin grupp). I dessa sammanhang uppstår en dynamik där de stigmatiserade känner sig accepterade och befriade från fördomar. Det är här gemenskapslivet kan blomstra, där gruppen ibland utvecklas till en "familj" och stärks kollektivt, överträffande individen. Många börjar använda termerna "vårt folk" eller "vi" för att markera samhörighet och gemenskap. Ett annat viktigt begrepp rör de "upplysta" personerna som inte tillhör den stigmatiserade gruppen, utan snarare till den "normala gruppen". Dessa upplysta individer har accepterat den stigmatiserade personen genom att exempelvis mötas i arbetslivet, vilket i sin tur minskar stigmatiseringen. Om de inte har stött på den stigmatiserade personen i arbetslivet krävs det en djup personlig upplevelse för att uppnå en upplyst position (Goffman 2020, s. 46–52).

Vidare måste den upplysta personen även bli accepterad av den stigmatiserade för att integreras i den stigmatiserades gemenskap. Denna acceptans kan ta olika former, där den stigmatiserade

personen godkänner de upplystas ansträngningar att bygga en bro mellan den normala gruppen och den stigmatiserade (Goffman 2020, s. 55–60).

6.1.7 Den “goda anpassningen”

En intressant aspekt som Goffman lyfter handlar om den dubbelhet som den stigmatiserade personen får genomgå ifrån den normale. Den normale förväntar sig att den stigmatiserade ej ska skämmas för sitt stigma och att personen egentligen inte har några större problem med sitt stigma. Vidare ska den stigmatiserade personen försöka anpassa sig genom hård träning för att nå den normala normen men samtidigt inte förneka sitt stigma genom total normanpassning. Personen får aldrig ge intrycket att han strävar efter att bortse från sitt stigma (Goffman 2020, s. 164–175).

Detta blir en taktfull acceptans hos de normala dock endast genom villkor där acceptansen inte får överträdas. Detta kan kallas för den ”goda anpassningen” där den stigmatiserade personen ser sig själv som normal men får dock aldrig helt ”utnyttja” denna förmån. Den stigmatiserade personen förväntas agera att se ut som att den börda han/hon bär på (stigmat) inte är särskilt tung vilket gör att personen inte är olik den normale. Samtidigt får den stigmatiserade hålla avstånd från den normale så att den normale inte blir illa berörd. Detta kallas ett falskt accepterande vilket är underlag till en falsk normalitet enligt Goffman (Goffman 2020, s. 164–175).

6.2 Liberal feminism

Vår empiri visar på existerande könsnormer som innefattar sexualitet samt äktenskap som önskvärd modell. Vi ansåg därefter att vårt resultat bäst skulle analyseras med hjälp av liberal feministisk teori då vår empiri vidare visar om skillnader i synen på manlig och kvinnlig sexualitet samt attityder kring sexmissbruk beroende på sexmissbrukarens kön.

Enligt Payne (2015) är målet med liberal feminism jämlikhet mellan män och kvinnor inom alla livsområden. Enligt denna teori överförs skillnader i fysiskt utseende mellan män och kvinnor av samhället och ses som ett bevis på könsskillnader när det gäller intressen eller beteende. Det leder till ojämlikhet i situationer som annars inte hade något att göra med kön. För att eliminera

befintlig diskriminering och orättvisa föreslår liberal feminism förändringar i lagstiftningen för att ändra sociala normer och skapa lika möjligheter för alla oavsett kön (Payne 2015, s. 444)

Enligt klassiska liberala feminister kommer förtrycket av kvinnor i den västerländska världen från staten och menar att det är lagarna som begränsar kvinnors frihet och skapar utrymme för moralisk bedömning av kvinnor. En annan källa till förtryck av kvinnor är kulturen, särskilt patriarkatet som dominerar i samhället. Med kultur menar liberala feminister också religiösa samt samhällsinstitutioner. För att motverka detta förtryck bör lagar som begränsar kvinnor bytas ut mot lagar som stöder och skyddar kvinnors rättigheter. Att uppnå frihet bör också ske genom icke-våldsam samhällsförändring (Baehr 2007; Payne 2015, s. 444)

Vidare hävdar klassiska liberala feminister att kvinnors sexualitet, sexuella uttryck och inledande av relationer är några av de aspekter av frihet som begränsas. Närmare bestämt är de saker som kvinnor behöver kämpa för: rätten till sexuell aktivitet enligt eget val (även om det innebär att köpa eller sälja sex); rätten att konsumera och medverka i pornografi; och rätten att vara i en intim relation utan äktenskapskontrakt. Klassiska liberala feminister hävdar att kvinnor förtjänar dessa rättigheter eftersom det kommer att ge dem säkerhet, valmöjligheter och välstånd (Baehr 2007). Det slutliga argumentet för att öka kvinnors frihet bygger på åsikten att "fullkommande av människan kräver att bli behandlad som en självvärdare." (Parsley 2001 i: Baehr 2007)

7. Resultat

Resultatet från empirin presenteras utifrån två huvudsakliga teman: *obligatorisk moral* och *brist VS resurs* som även blir våra huvudrubriker. Dessa teman är uppbyggda utifrån kategorier och deras redogörelse ges nedanför. Svar på studiens forskningsfrågor presenteras i slutdiskussionen.

Vad som återigen behöver nämnas är att vår studie fokuserar på intervjupersonernas uppfattning av sexmissbruk som oftast skiljer sig med den kliniska definitionen. Människors uppfattning av någonting kan ofta ligga till grund för stigmatisering. Stigmatiseringens grunder är ej definierade på den kliniska definitionen utan sträcker sig längre än det. Detta stämmer överens med Goffmans teori om stigma (Goffman 2020, s. 26–27).

7.1 Huvudsakligt tema: Obligatorisk moral

Genom semistrukturerade intervjuer, axial kodning av materialet och kategorisering i flera omgångar fann vi ett av vårt huvudsakliga tema: *Obligatorisk moral*. Med detta menar vi att moralen är påbjuden av andra genom normer och oskrivna regler där personer med skiljaktiga meningar anses som avvikare.

Obligatorisk moral framkom utifrån våra resultat som handlade främst om intuitionens normer som lades på individen. Här fann vi att andras moral och krav påverkade till viss del huruvida individen upplevde en inre kamp med skam samt en yttre kamp med sexmissbruket. Här fanns även ramar kring mäns och kvinnors sexualitet utifrån ett historiskt perspektiv som bevarats genom tiden med måttlig liberalisering. Vidare sågs äktenskapet som den givna vägen att gå som fick eventuella konsekvenser av nekande till singelhet. Slutligen visade empirin att sexmissbruk skapade risk i sociala relationer.

7.1.1 Stigmatiserande kultur och dess konsekvenser

I vår intervjuguide ställde vi frågor till våra respondenter som handlade om huruvida man pratar om sexmissbruk i frikyrkan. Det som framkom i resultaten var att det inte fanns mycket öppenhet kring detta. De gånger man pratade om sexmissbruk var i samlingar för endast män och oftast för unga män i tonåren. Vidare framkom att i fall där man pratat öppet om sexmissbruk mellan både kvinnor och män, fanns en stämpling från kvinnorna att stämpla männen som ”farliga” samt en rädsla från kvinnorna att bli objektifierade inför männen. Denna process och eventuella risk att bli stämplad och ej accepterad gjorde att personerna som kämpade med sexmissbruk hade svårare att prata om problemet öppet:

Jo, men jag tror att man kan stigmatiseras och jag tror att det finns en risk om man är öppen med det, att man bränner sina broar med många tjejer som kille så att säga. Därför att det är liksom inte det som står högst upp på listan på en framtida partner, det står ju liksom inte: sexmissbrukare.

Enligt vårt resultat, har sexmissbrukaren inom frikyrkan ett val att dölja sitt problem i rädsla att bli stigmatiserad alternativt att öppna upp om sitt problematiska beteende i hopp att få hjälp och förståelse. I båda fall riskerar dock sexmissbrukaren att förstöra sina nära relationer.

Vidare, enligt vårt resultat, kan en orsak till att personen med sexmissbruk riskerar att ej bli accepterad och stämplad vara om den väljer att öppna upp sig om sitt problem. Detta eftersom frikyrkan i allmänhet sätter en hög moralisk standard kring sexuell aktivitet där man anser utomäktenskapliga sexuella relationer vara synd och fel. Denna standard kom utifrån ledares värderingar och attityder inom frikyrkan där man indirekt upprättat ett kollektivt ideal kring sexuella beteenden där idealbilden är att vänta med sex tills äktenskapet. Vid misslyckade försök att följa ideal bilden var skam något som kom hand i hand med misslyckandet. Det framkom även att det fanns en skam och en variant av hederskultur där man såg att ju högre status en ledare hade inom frikyrkan och där hans/hennes sexmissbruk avslöjades, ju mer dömande var man mot personen. Detta gick även andra hållet där man såg att en icke högprofilerad person fick lägre dom. Detta var oftast i kombination med könen där kvinnan hade en lägre profil inom kyrkan vilket även avspeglar samhällets hierarkier kring kön.

Även om det alltid nästan är en kvinna inblandad så är inte hon så högprofilerad. Och de här männen döms ju ofta väldigt hårt av omgivningen samtidigt som det också förekommer att det bara förklaras bort.

Citatet kan tolkas att en man oftast är mer högprofilerad som ledare och blir då även dömd hårdare för sina handlingar i samband med sexmissbruket. Mer ingående om män VS kvinnor beskrivs i avsnittet om ”skillnaden på synen mellan män och kvinnors sexualitet”.

Fortsättningsvis fann vi i våra resultat att det fanns olika lösningar på att hantera skammen som kom i samband med sexmissbruket. Det ena sättet hur man hanterade skammen var att man inte vågade prata om problemet, det andra handlade om en känsla att vilja fly ifrån skammen och det tredje handlade om en rädsla för andras åsikt. Alla dessa tre strategier kunde leda till att problemet med sexmissbruk kvarstod.

7.1.2 Frikyrkans normer i relation till samhället

I våra intervjuer framgick ett paradoxalt resultat där det fanns normer som frikyrkan antagit både utifrån samhället samt utifrån en ”kamp” mellan frikyrkan och samhället. Denna kamp kunde förklaras som utifrån ett ”vi och dem” perspektiv där samhället fick en stämpel att vara dåligt i vissa anseenden och frikyrkan att vara bra. Exempelvis beskrevs hur “vad som helst kunde hända i samhället” kopplat till sexmissbruk där man i kyrkan kunde bli fri ifrån ett missbruk:

Ja men, eller det hänger ju ihop liksom (pratad om hur man blir fri från sexmissbruk) med att den person som inte lever på det sättet (kristet liv) eller inte ingår i en församling. Ja, men då lever man ute i samhället och då kan vad som helst hända alltså. Ja, man tänker då att det är inom kyrkan som man kan bli fri, liksom.

Vidare framkom som tidigare nämnt att mycket av samhällets normer även blivit frikyrkans normer där frikyrkans formats efter samhället:

Jag tror att vi överlag har en ännu mera generellt liberal hållning i vårt samhälle och det drabbar också frikyrkan såklart, vi är barn av vår tid.

Dessa motsättningar skapade ett fenomen av frikyrkans normer, oskrivna regler samt en eventuell ”kontroll” som en motreaktion på samhällets sexualisering. I frågor om frikyrkan allmänt litar på att människor kan hantera sin sexualitet lät ett av respondenternas svar så här:

Nej, alltså, jag skulle nog säga att man ser människans sexualitet nästan som en egen utomstående kraft som vi tidigt behöver lära människor att tämja och kontrollera och... Ja, men på något sätt konservera inom sig själv så att den inte förleder dig till synd. Alltså av man ser det inte som nåt människor kan ta ansvar för själva skulle jag säga.... jag tror att det blir en motreaktion på att så mycket i samhället är sexuellt eller sexualiserat. Ja, jag tror att det blir motreaktion på det man ser i samhället på något sätt.

Citatet kan tolkas beskrivas mer ingående som en misströstan på sexualitet i sig självt, att det är något okontrollerbart och något som behöver hanteras med allvar. Vidare visade resultatet att de oskrivna regler och normer kring sexualitet där man väntar med sex innan äktenskapet, kunde skapa en känsla av misslyckande för personer som försökte leva efter idealbilden men inte klarade det samt en känsla att ”kämpa” emot synden.

Vidare kan konsekvenserna av denna process tolkas ha olika utfall som även kunde upptäckas i den analyserade empirin. Ett utfall kan leda till en inre konflikt där ett glapp mellan “ideal jaget” och det ”verkliga jaget” uppstår. Detta kan eventuellt vara något psykologiskt påfrestande. Ett annat utfall kan vara att frikyrkan tar riktning emot ett mer liberalt förhållningssätt kring sex där man inte sätter upp samma idealbild kring sex innan äktenskapet:

Och generellt så tror jag att frikyrkan blir mer liberalt i sitt förhållningssätt, om man kollar på 60–70 talet så var det ju väldigt konservativt. Ja och så där, och

man ska absolut inte bo sambo till exempel. Det var ju liksom totalt... men sådana där saker luckras upp mer och mer och jag tror att även angående sexualitet, det håller på att liksom... det blir mer liberalt.

Ett tredje utfall kan vara att personer konverterar från kristendom på grund ”avsmak” utifrån pålagda normer samt en idealbild som inte går att följa.

Fortsättningsvis, som tidigare nämnt i vårt resultat, kan äktenskapet ses som en tydlig norm som människor inom frikyrkan strävar efter. Mer ingående väger detta tungt då det är den traditionella vägen att gå där det ingår att skaffa familj. Under analysen av materialet blev det tydligt att det finns en särskild grupp som kan påverkas av denna norm – singlar. Vårt resultat visade en upptäckt kring hur äktenskap som modell inom den frikyrkliga traditionen kan leda till ett nekande av singelhet. Med detta innebär inte ett absolut nekande där man öppet skulle tala om ett förbud emot singelhet utan snarare om en indirekt diskriminering. Detta genom att exempelvis ofta prata om singelhet som en ”väntande säsong” där man väntar på att äktenskapet ska inträffa. Ytterligare exempel på detta handlade om att det hålls seminarier för gifta personer men sällan för singlar som vill leva i singelhet. Vidare visade resultat en reflektion av avsaknad kring undervisning (från frikyrkan) om hur singlar ska hantera sin sexdrift. Eftersom normen för en singel person i kyrkan är att gifta sig för att på det sättet kunna aktivera sin sexualdrift blir det problematiskt för de singlar som inte vill gifta sig. Detta fenomen kan tolkas utgöra en anledning till att folk gifter sig tidigt inom frikyrkan då man vill komma ur singelsäsongen så fort som möjligt då målet blir att sluta vara singel samt även aktivera sin sexualdrift.

Fortsättningsvis finns en annan sida av myntet där singlar som vill gifta sig inte hittar någon att gifta sig med. Respondenterna talade om en historia av undervisning att ”vänta på den rätta” där många valde bort att dejta på grund av detta. Även fast det fanns personer som man tyckte om i sin ålder och som man ville dejta, avstod man från att dejta på grund av att det var så stor press på äktenskapet. Detta har givit konsekvensen att många personer över 40–50 år som vill gifta sig fortfarande är singel idag:

Nej men jag tror ju att det här snacket om att man inte ska dejta och att man ska vänta på den rätta och sådana saker som gjorde att det var många som inte vågade ta steg för att känna någon som man skulle vilja vara i en relation med. På ett övergripande plan så tror jag att det har påverkat ganska mycket hur det

ser ut idag, så det är många som är singlar upp i 40, 50 års åldern som inte önskat någonting annat än att hitta en relation liksom.

7.1.3 Skillnad på synen mellan män och kvinnors sexualitet

Inledningsvis visade resultatet en skillnad i synen på kvinnor och mäns sexualitet inom frikyrkan. Respondenterna beskrev att bilden av mannens sexualitet genom historien har varit en man med stark sexdrift som lätt kan tändas. Här kunde även en okontrollerbar lust förklaras där mannen ibland tillskrivs som djurisk. Detta kunde enligt resultatet innebära att en mans sexmissbruk inom frikyrkan ändå accepteras där sexuellt beteende kunde var en del av mannens natur:

Är det en man så upplevs det inte lika farligt eller så här, om det är ett problem och människor... Ett bra exempel är det att människor slutit upp (kring sexmissbrukaren) och då framförallt andra män liksom. Det hade ändå på något sätt setts på som att det här ligger i linje med mannens sexualitet och sexuella drivkraft.

Denna förståelse tog sig i uttryck i samlingar i frikyrkan där man anordnade mansgrupper i syfte att lyfta problem kring pornografimissbruk. På detta sätt kunde män få en möjlighet att lyfta problem kring sexmissbruk om så önskades då det fanns ett utrymme.

Till skillnad från mannen, enligt våra respondenter, har synen på kvinnans sexualitet setts som mer emotionell och hennes sexlust som "ett strykjärn som värms upp". Respondenterna talade även om att kvinnor tillskrivits som icke-sexuella varelser där deras sexualitet nästan inte existerat. Kvinnor, till skillnad från män träffas inte i grupper för att prata om problem kring sexuella beteenden utan har samlingar om andra saker. Resultatet visade att det var mycket svårare för en kvinna att öppna upp om ett sexmissbruk i frikyrkan än vad det var för en man:

Hade det varit en kvinna tror jag att det ganska snabbt hade börjat handla om andra saker....Man hade liksom bemött det som att: 'okej vad är det här egentligen ett uttryck för?', att det inte hade handlat om hennes sexuella drivkraft. 'Ja men har du annan psykisk ohälsa kanske?' eller "Ja.. att det hade fått andliga dimensioner kanske.

Citatet ovan beskriver hur kvinnor med problem gällande sexuella beteenden i frikyrkan eventuellt skulle tillskrivas psykisk ohälsa alternativt en andlig diagnos, dock inte en hög sexlust.

Detta kan tolkas som att det skulle vara långt ifrån normen att en kvinna har en stark sexlust vilket kan återknytas till en icke erkänd sexualitet. Ytterligare citat pekar mot detta:

Jag har ju läst idéhistoria, och kollar man idé historiskt så har man ju inte på samma sätt erkänt kvinnans sexualitet eller att kvinnan är en sexuell varelse på samma sätt som man har erkänt att mannen är en sexuell varelse.

Fortsättningsvis har kvinnan tillskrivits olika stigmatiserande roller som varit genomgående i historien. Respondenterna delade att dessa roller inte är uppenbara och lika stämplande idag som förr men kan ändå upptäckas i vissa attityder. En av dessa roller är kvinnan som "sköka" där hon anses lättfotad (har sex med flera) vilket hon riskerar att tillskrivas med om hon erkänner ett sexmissbruk. Alternativ roll som funnits på kvinnan är "jungfrun" (oskuld) som väntar med sex till äktenskapet.

Vidare visade resultatet att konsekvenser av skillnader mellan synen kring mäns och kvinnors sexualitet skapade murar av "vi och dem" emellan könen. Dessa murar tog sig i uttryck genom att man ej hade blandade samlingar mellan könen gällande hjälp och stöd kring sexmissbruk. Detta kunde även visa sig i en viss oförståelse exempelvis bland killarna om vad tjejerna gjorde på sina samlingar där en viss typ av mystik byggts upp.

Dessa resultat utgör vårt första huvudsakliga tema som är *Obligatorisk moral* som tidigare nämnt.

7.2 Huvudsakligt tema: Brist VS resurs

Genom semistrukturerade intervjuer, axial kodning av materialet och kategorisering i flera omgångar fann vi vårt andra huvudsakliga tema: *Brist VS resurs*. Med ordet brist menar vi en bristfällighet samt avsaknad av resurser. Ordet resurs anser en tillgång och något som tillför.

Utifrån vår kategorisering anses bristen som en typ av okunskap kring sexmissbruk inom frikyrkan. Dessutom framträder negativa aspekter av bemötande och stöd för sexmissbrukaren, vilket i värsta fall kan resultera i traumatiska konsekvenser om hjälpen visar sig otillräcklig. Detta anses även vara en brist. Å andra sidan finns även goda bemötanden där man blir mött med förståelse och får samtala kring problemen. Detta ses som en resurs varav fenomenets namn.

Vidare finns en övertygelse ifrån alla respondenter att alla människor (även sexmissbrukaren) är älskade och accepterade av Gud där deras "relation med Gud", är en källa för acceptans.

7.2.1 Olika utfall av hjälp och bemötande av sexmissbrukare

Våra resultat visade en dubbelhet kring utfallet av hjälp och bemötande (för en sexmissbrukare), med både positiva samt negativa konsekvenser. Mer ingående visade resultatet att det fanns olika sätt att hjälpa individen på. I vissa fall kunde hjälpen vara i form av förbön för problemet. Detta innebär att man lägger händerna på personen och ber att Gud ska komma med frihet från problemet. Vidare fanns diakoni och samtalsstöd, både i form av enskilda samtal och i grupper där man samtalade om svårigheter kring ett sexmissbruk. Som tidigare nämnt är dessa grupper inom frikyrkan oftast uppdelade i kill- och tjejgrupper, samt mest förekommande i samband med ungdomssamlingar.

Enligt våra respondenter beror oftast varianten av bemötande på hur personen som ger hjälpen (ledaren), ser på problemet med sexmissbruk. Exempelvis framkom det i resultatet att sexmissbruk kan ses som ett symptom på en individs problem på en andlig eller materiell nivå (eller både och). Av denna anledning kan personer som själv upplever sitt sexuella beteende som problematisk och vänder sig till frikyrkan för hjälp, ta emot hjälp som fokuserar på deras andliga tillstånd eller mentala/kroppsliga hälsa. Hjälpen som fokuserar på det andliga tillståndet innebär att man erkänner att en persons sexmissbruk orsakas av en ond ande (demon) och att personen behöver befrielse och kan därför ta hjälp av en pålitlig person (ledare). Nedan visas ett citat från en respondent som beskriver detta:

Och på samma sätt (pratad innan om smärta i kroppen orsakad av demon) tänker folk att "ja, men du kan ha ett problem", säg att du har problem med sex, då skulle det kunna vara en demon som är i dig som skapar de problemen, och försvinner den så försvinner problemet.

Diskursen om demoner kommer ifrån att frikyrkan tror på en biblisk andlighet. Ett exempel av denna andlighet beskriver hur demoner kan påverka samt ta sin boning i människor där personen behöver hjälp i form av befrielsebön (Lukasevangeliet 4:33-37, Nya testament 2015). Våra respondenter berättade om fall där hjälp med fokus på andlighet har gett positiva resultat och att personen med det problematiska sexuella beteendet upplevde att bemötandet var hjälpsamt. Dock

återgav respondenterna den eventuella faran med att behandla sexmissbruk som ett andligt problem där det ibland inte löser problemet utan förstärker det. Enligt våra intervjupersoners berättelser fanns det fall där personer som sökte hjälp kände sig icke lyssnade på, inte förstådda och stigmatiserade av ledaren som sa att personen hade en ond ande i sig. Som en följd av detta beklagliga bemötande hade personen svårt att söka hjälp igen där det även beskrevs att personer har lämnat frikyrkosamfundet.

Ytterligare variant av hjälp som en person med sexmissbruk kan ta del av, riktar in sig på sexmissbruk som ett hälsoproblem som hör till den kroppsliga verkligheten (och mentala), snarare än den andliga, enligt våra respondenter. Enligt resultatet är denna typ av hjälp förklarad som ett mänskligt problem där det erbjuds stöd och hjälp för förändring genom samtal, både individuellt och i grupp. Denna variant av bemötanden kunde ske inom frikyrkans organisation men även genom kristna organisationer som sammankopplats till de olika frikyrkor som finns runt om i landet. Ett exempel på en sådan organisation är organisationen “Starta om” som drivs av Frälsningsarmén vars fokus är att ha en öppen och ärlig dialog kring pornografimissbruk samt ge praktiska verktyg kring hjälp riktad mot personer som missbrukar pornografi (Frälsningsarmén 2023). Enligt vårt resultat kan denna typ av bemötande minska skammen hos individen i frikyrkan och ha en positiv effekt på en framgångsrik process kring kampen emot sexberoendet. Å andra sidan påpekade våra respondenter att samtalsstöd generellt i frikyrkor kan vara bristfälligt på grund av begränsad kunskap hos den som bemöter individen, samt ekonomiska skäl där det inte finns tillräckligt med ledare som kan erbjuda hjälp jämfört med antalet personer som behöver stöd. Nedan beskrivs dessa resursbrister ifrån en respondent:

För att jag tror att frikyrkan, vi har inte alltid kompetensen. Vi skulle behöva utöka vår kompetens på ett antal områden som har med själavård och samtalsstöd att göra där vi... Vi är inte... vi är ju inte en profession på det här sättet och vi har inte alltid redskapen som vi skulle behöva för att hjälpa människor.

Citatet ovan beskriver en resursbrist, som tidigare nämnt, som fler respondenter talade om. Våra respondenter berättade även om fall där individen upplevde att den hjälp han/hon fick var otillräcklig och att han/hon inte fick några verktyg för att hantera sitt sexuella beteende. Detta ansåg respondenterna som problematiskt. Avslutningsvis skulle de brister som nämnts i avsnittet, kunna orsaka negativa konsekvenser för en sexmissbrukare som söker hjälp.

Vi skulle vidare vilja nämna en annan typ av brist i frikyrkan som framkommit från vårt material som är relaterad till bristen på resurser och som kan tolkas leda till otillfredsställande hjälp vid problem med sexmissbruk. Den här bristen, enligt våra respondenter, kan vara en potentiell saknad av kunskap inom frikyrkan kring mekanismerna bakom ett sexmissbruk. Denna okunskap omfattar inte endast ledare eller de vars roll är att hjälpa personer med sexmissbruk (som argumenterats/beskrivits tidigare), utan handlar om en kollektiv brist på kunskap som kan finnas bland medlemmarna i frikyrkan. Viktigt att nämna är att denna kollektiva okunskap som beskrivs av våra respondenter även kunde finnas i samhället som helhet där man inte synliggjort sexmissbruk på samma sätt som andra missbruk. Nedan nämns ett citat från en respondent:

I Sverige är det ju lång historia inom en nykterhetsrörelse i början av 1900 talet som var en väldigt stor grej, men att man kanske där haft större förståelse för missbruk och förståelsen för sexmissbruk inte är lika stor...så tror jag.

Vidare fann vi i vår empiri att definitionen kring vad sexmissbruk är mestadels framhöll pornografberoende som en del av sexmissbruket samt även en oklarhet kring vad sexmissbruk faktiskt innebär.

Detta kan tolkas bero delvis på brist på dialog om sexmissbruk inom frikyrkan, delvis bero på tabu kring sexmissbruk i samhället generellt, som tidigare nämnt. Ytterligare, i kristna sammanhang, kan sexualitet och sexmissbruk oftast förknippas med ”synd” vilket skulle kunna vara anledning till att det inte pratas om. Vidare tolkning kan denna okunskap kring sexmissbruk reflektera den ofärdiga kliniska definitionen (se avsnittet om definitioner av sexmissbruk) av sexmissbruk då man inte riktigt vet vad ett sexmissbruk innebär.

Avslutningsvis fann vi i våra resultat att okunskap kring sexmissbruk bidrog till en bagatellisering av sexmissbruk samt en tendens att gömma problemet då ingen pratar om det. Detta kan tolkas som en del av upprätthållandet av attityder kring sexmissbruk.

7.2.2 Frikyrkans medlemmars uppfattning om relationen med Gud

I våra intervjuer talade alla respondenter om en kärleksfull Gud där Gud är förlåtande. De refererade även till bibeln där de beskrev att ”Jesus som tar vår skuld”. Denna bild påverkade hur frikyrkan relaterade till människor med missbruk på ett icke fördömande sätt enligt våra respondenter.

Han är en kärleksfull Gud, man pratar ofta om faderns kärlek, han är som en pappa. Och det är väldigt mycket så, han älskar dig och du kan komma som du är.

Det fanns även en retorik kring en relation till Gud som visade hur människor såg Gud som en resurs där man kunde få hjälp. I detta fanns även en längtan att följa Gud och leva som en kristen med dess seder:

Jag tror på Gud och har relation med honom, jag tror att han finns, man liksom pratar med honom i vardagen, när man försöker, ja men man läser bibeln och man går på möten, man försöker leva ett kristet liv..

Sammanfattningsvis talade respondenterna utifrån utgångspunkten att sexmissbrukaren redan var i behov av förlåtelse och rättfärdighet ifrån Gud. Detta beskriver den kristna tros läran då frikyrkan talar om synd där individen som har problem med sexuella beteenden skulle riskera att känna sig dömd och bortvisad. Detta synd-begrepp kommer mer ingående ifrån de kristnas skrift bibeln, där den talar om synd som något alla människor har begått, där Jesus Kristus är källan som ger ”rättfärdighet” som kan förklaras vara motsatsen till synd (Romarbrevet 3:21-24, Nya testamentet 2015). Detta kan vara problematiskt då man tillskriver människor som ”syndare” där detta blir en form av bedömning och stigmatisering.

Dessa resultat utgör vårt andra huvudsakliga tema: *Brist VS resurs*. Detta tema kommer att analyseras senare.

8. Analys

Nedan analyseras våra två framtagna huvudsakliga teman: *obligatorisk moral* och *brist VS resurs*. Teorierna vi använder för att analysera våra resultat är Goffmans teori om stigma samt liberal feminism. Syftet med analysen är att försöka förstå våra resultat bättre då vi använder begrepp och väletablerade idéer utifrån teorierna som ska hjälpa oss undersöka de olika mekanismer som finns i våra resultat.

8.1 Huvudsakligt tema: Obligatorisk moral

Som tidigare nämnt använder vi uttrycket *obligatorisk moral* som kristalliserats utifrån vår empiri som bildat ett huvudsakligt tema. Detta förklarar värderingar samt moral som är påbjuden av andra genom institutionens oskrivna regler där personer med skiljaktiga meningar anses som avvikare. Andra människors krav och dömande kan medföra upplevelsen av inre skam samt en yttre kamp med sexmissbruk. Historiska ramar kring mäns och kvinnors sexualitet bevaras med måttlig liberalisering. Äktenskapet betraktas som den normativa vägen, med konsekvenser för dem som väljer singellivet (tabubelagd). Dessutom innebär sexmissbruk risker i sociala relationer.

Inledningsvis kan en individ som missbrukar sex redan förklaras som behäftad med ett stigma enligt Goffmans teori, då beteendet befinner sig utanför normen (Goffman 2020, s. 24–25). Mer ingående följer inte individen frikyrkans normer där det finns striktare ramar kring sexualitet som förväntas av honom/henne där missbruk är långt ifrån det normala. Enligt Goffman skulle sexmissbrukaren inte räknas som misskrediterad utan som misskreditabel om personen ännu inte har visat eller berättat om sin fläck (sexmissbruk) vilket Goffman beskriver som ett försök att passera. Om sexmissbrukaren vill passera inom frikyrkan behöver han/hon ljuga, dölja sitt problem eller låtsas vara en som följer normer och då acceptera att bekräftas utifrån sin falska identitet (Goffman 2020, s. 75–77). Detta går i linje med resultaten som visar hur hanteringen av skammen kring sexmissbruk tog sig i uttryck genom att inte våga prata om problemet (dölja sin fläck), en känsla att vilja fly samt en rädsla för andras åsikt. Alla dessa strategier ledde till att problemet med sexmissbruk kvarstod.

Vidare strategier för passering innefattas inom begreppet social identitet då Goffman beskriver att social information kan hjälpa att täcka fläcken (sexmissbruk). Ett försök att passera skulle exempelvis vara att sexmissbrukaren antar en social symbol som exempelvis en bibel som skulle kunna representera gudfruktighet och fromhet (tex religiösa dygder som idealbilden kring sex). Vidare skulle även en social symbol kunna ta sig i uttryck genom att umgås med personer som verkar klara av idealbilden för att försöka passera som en likvärdig person. Denna sociala identitet kan användas för att bygga upp ens personliga identitet vilket inom frikyrkan eventuellt

skulle vara ryktet om fromhet (Goffman 2020, s. 75–85). Ett citat ur resultatet som visar detta låter följande:

Jag tror att i sociala miljöer i allmänhet så blir det ju att folk visar upp sin bästa sida kanske, och man ser hur folk är präktiga.

Denna ”bästa sida” skulle eventuellt kunna innefatta sociala symboler där man anstränger sig för att framställas som värdig den sociala normen.

Om sexmissbrukaren vill ”rätta till” sitt stigma kan personen exempelvis söka behandling. Goffman beskriver dock att den stigmatiserade aldrig helt kommer kunna ta bort sitt stigma utan tillskrivs vidare som en stigmatiserad person som försökt rätta till sitt stigma (Goffman 2020, s. 32-40). Ett exempel på detta skulle kunna vara utifrån vårt resultat där en manlig sexmissbrukare lyfter problemet i en grupp med både kvinnor och män där risken blir att han nu ”bränner sina broar” med alla kvinnor. Även fast han har tagit hjälp eller vill bli fri från sitt sexmissbruk riskerar han att alltid tillskrivas med stigmat ”före detta sexmissbrukare”.

Ytterligare kommer eventuellt kvinnan som missbrukar sex att tillskrivas andra egenskaper redan vid anblicken att hon är en kvinna som erkänner sig ha ett sexmissbruk. Detta skulle Goffman beskriva som ett tydligt stigma där hon anses vara misskrediterad, där det inte endast handlar om egenskaperna i sig själv (att vara kvinna eller sexmissbrukare) utan om relationerna och kontexten som formar stigmat (Goffman 2020, s. 24–26). Här kan den frikyrkliga kvinnan som har en social identitet som en oskuld (om singel), bli stigmatiserad vid vetskapen om hennes verkliga sociala identitet (sexmissbrukare). Denna stigmatisering kommer från/är orsakat av diskrepansen mellan dessa identiteter. I stigmatiseringen blir den kvinnliga sexmissbrukaren bortkopplad från ”samhället” (i detta fall frikyrkan) och sig själv, lämnad kvar som en misskrediterad individ där världen (frikyrkan) inte accepterar henne (Goffman 2020, s. 46). I resultatet ser vi hur kvinnan kan tillskrivas egenskaper med psykisk ohälsa eller andligt problem:

Man hade liksom bemött det som att: okej vad är det här egentligen ett uttryck för, att det inte handlat om hennes sexuella drivkraft typ. Men har du annan psykisk ohälsa kanske..eller ja.. att det hade fått andliga dimensioner kanske.

Detta kan tolkas som problematiskt då den frikyrkliga kvinnan inte ges utrymme att ha ett missbruk. Om hon mot förmodan vågar öppna upp sig till en ledare inom frikyrkan kommer hon eventuellt behöva mötas av detta etablerade stigma vid en redan utsatt position.

Som tidigare nämnt visar vår studies resultat på en framställning av kvinnor som icke-sexuella individer utan sexuella behov. Vidare visar resultaten att det råder tabu kring kvinnors sexualitet inom frikyrkan. För att fördjupa analysen vill vi betrakta dessa könsnormer utifrån den liberala feministiska teorin, som förklarar att detta skulle kunna vara ett exempel på ojämlikhet mellan män och kvinnor samt förtryck som kvinnliga medlemmar inom frikyrkan upplever. Liberala feminister hävdar att kvinnors frihet begränsas av diskriminerande lagar samt kulturen inom gemenskapen (Baehr 2007). Tabu kring kvinnors sexualitet inom frikyrkan kan därför ses som en följd av det kvinnliga idealet som presenteras i den grundläggande dokumentationen för den kristna religionen - Bibeln. Till exempel ger bilden av Jungfru Maria (Jesu mor), lovprisad för sin renhet, kan tolkas som en modell för kvinnor inom kristendomen att följa. Vidare kan även Maria Magdalena (en efterföljare till Jesus) nämnas, som fick förlåtelse för hur hon levde ett sexuellt liv med flera män. Detta skulle kunna begränsa kvinnors frihet att uttrycka sin sexualitet eftersom det finns en eventuell press att följa idealet om renhet. Även om Bibeln skrevs för över 2000 år sedan och synen på kvinnor i den kristna kyrkan är mer liberal idag, kan detta tolkas enligt den feministiska teorin som att bilden av kvinnor som presenterades då fortfarande sätter regler för kvinnor idag och skapar en grund för frikyrkans tro och kultur i gemenskapen.

Fortsättningsvis erkänns kvinnans sexualitet när kvinnan intar rollen som hustru enligt våra resultat. Våra resultat indikerar även på att äktenskap inom frikyrkan framställs som ett övergripande mål för alla individer, vilket skapar tabu kring vuxna som lever som ogifta. Institutionen och konceptet äktenskap kan därför analyseras av liberala feminister som ännu en mekanism för att begränsa kvinnors frihet. Vidare avstår frikyrkans kvinnor (och män), enligt normen, inte endast ifrån sexuella aktiviteter före äktenskapet, utan även ifrån konsumtion av pornografi eller onani eftersom detta betraktas som synd enligt våra resultat. Även om dessa regler är lika för män, är det sociala stigma mindre för dem eftersom deras sexuella behov anses mer acceptabla och därmed mer förlåtliga om de överträds. Vidare exempel på begränsningar för frikyrkans kvinnor handlar om hur barriärer skapas för kvinnor som missbrukar sex att söka hjälp och övervinna sitt beroende. Detta kan bero på att i en gemenskap där en ogift kvinna som

konsumerar pornografi eller är sexuellt aktiv betraktas som syndig, kommer kvinnan som inser att hon eventuellt är beroende av sex inte känna sig trygg att öppet diskutera sin problematik. Denna situation skapar en asymmetri där kvinnor står ensamma med sitt problem medan män, å andra sidan, har möjlighet att mer öppet dela liknande problem inom till exempel killgrupper. Detta skulle kunna exemplifiera hur institutionens regler i frikyrkan begränsar kvinnors välbefinnande och handlingsutrymme enligt den feministiska liberala teorin.

8.2 Huvudsakligt tema: Brist VS resurs

Som tidigare nämnt innebär ordet *brist* i vår uppsats en bristfällighet samt avsaknad av resurser. Ordet *resurs* anser en tillgång och något som tillför. Sammanfattningsvis visar resultatet en brist på förståelse för innebörden av sexmissbruk som kan tolkas som en form av okunskap. Vidare kan bemötande där personen tillskrivs en andlig diagnos (demon) samt bristfälligt stöd eventuellt leda till, i värsta fall, en traumatisk upplevelse. Motsättningsvis finns bemötanden, stödsamtal och bön som betraktas som resurser. En övertygelse bland respondenterna är att alla, inklusive individen som missbrukar sex, är älskade och accepterade av Gud, vilket tolkas utgöra en källa till acceptans och en inre resurs med uttrycket ”relation med Gud.”

Inledningsvis vill vi belysa hur frikyrkan som institution kan tolkas präglas av en dubbelhet med både acceptans och dömande gentemot den stigmatiserade sexmissbrukaren.

Enligt Goffmans teori förklaras *den goda anpassningen* som en dubbelhet där den ena sidan handlar om en förminskning av det stigmatiserade problemet vilket innebär för personen att han/hon inte behöver skämmas. Detta skulle i vårt fall innebära att personen som missbrukar sex inte kommer få förståelse för missbrukets allvar. Den andra sidan av denna dubbelhet beskriver Goffman som att personen dock inte bör exponera sitt missbruk (Goffman 2020, s. 165). Denna mekanism kan ses i resultatet och tolkas å ena sidan, som att individen som missbrukar sex uppmuntras att prata fritt om missbruket utan skam eftersom det inte utgör ett stort problem samt heller inte definierar personen. Å andra sidan visar resultatet att frikyrkan inte erhåller större utrymme för samtal kring sexmissbruk samt att ämnet är tabubelagt vilket skapar en stigmatiserande kultur för individen.

Ett citat från en intervju (som även framkom i flera intervjuer) beskriver detta:

Alla behöver hjälp, vi har alla någonting vi kämpar med. Så lyder den klassiska frikyrko-retoriken, att vi alla har någonting som vi bär på. Man säger 'känn ingen skam och kom och prata'. Det finns nog en dubbelhet liksom, att det både skulle kunna vara mer fördömande så att säga, men ändå öppna på samma gång.

Våra resultat indikerar på vad som eventuellt skulle vara orsak till denna dubbelhet. Den ena sidan som uppmuntrar individen att vara öppen kring sitt missbruk kan förklaras genom viljan att följa Gud. Exempelvis enligt vårt resultat beskrivs Gud som en källa till kärlek och acceptans där personen som missbrukar sex ej behöver känna skam. Här betraktas Gud som en källa till styrka av de som kämpar med beroendet. Relationen med Gud skapar en trygg plats där de kan finna lindring från självstigmatisering. Frikyrkan, enligt resultatet, vill möta individen som missbrukar sex med kärlek snarare än med fördömande. Detta på grund av en längtan att följa Guds vilja att älska andra människor. Enligt Goffmans (2020) teori skulle acceptansen från samhället (frikyrkan) kunna indikera på en individ som blivit upplyst som arbetat med målgruppen eller fått en djup personlig upplevelse för att kunna acceptera sexmissbrukaren. Vidare måste den upplysta personen även bli accepterad av den stigmatiserade för att integreras i den stigmatiserades gemenskap. Denna acceptans kan ta olika former, där den stigmatiserade personen godkänner de upplystas ansträngningar att bygga en bro mellan samhället och den stigmatiserade (Goffman 2020, s. 55-60).

Den andra sidan av frikyrkans dubbelhet som indikerar på en stigmatiserande kultur kan förklaras utifrån den bristen på resurser samt institutionens starka moraliska normer. Exempel på detta kan vara den brist på utrymme för samtal med personen som missbrukar sex där kompetensen i frikyrkan för detta är begränsad. Enligt våra resultat kan en förklaring till detta vara den ekonomiska resursbristen där kyrkan ej anställer fler professionella. Vidare orsak till den stigmatiserande kulturen som skapar tysthet kring sexmissbruk inom frikyrkan, kan tolkas som att historiska ramar kring sexualitet som är kopplad till skam och tabu, fortfarande delvis existerar.

Ytterligare exempel på dubbelhet inom frikyrkan kan fortsättningsvis tolkas med hjälp av Goffmans teori om stigma. Enligt Goffman förväntas den stigmatiserade individen att uppfylla den förväntande normen genom ”hård träning”. Motsättningsvis ska individen inte sträva efter

totalanpassning då han aldrig kan uppnå detta på grund av andra människors dömande eftersom andra människor inte vill se honom som en normal (Goffman 2020, s. 165-175).

Vårt resultat kan tolkas som att den hårda träningen för att uppnå den förväntade normen inom frikyrkan handlar om att få stödsamtal, behandling och bön. Detta för att som tidigare nämnt anpassa sig till den existerande normen kring sexuellt beteende. Å andra sidan, är en totalanpassning väldigt svårt att uppnå eftersom frikyrkans medlemmar eventuellt inte accepterar honom/henne som en person utan missbruk då individen blir identifierad som en före detta person som missbrukar sex. Ett exempel på detta visar ett citat ifrån en respondent:

Jo, men jag tror att man kan stigmatiseras och jag tror att det finns en risk om man är öppen med det, att man bränner sina broar med många tjejer som kille så att säga. Därför att det är liksom inte det som står högst upp på listan på en framtida partner, det står ju liksom inte: sexmissbrukare. Så av den anledningen tror jag att man håller tyst.

Fortsättningsvis beskrivs den *goda anpassningen* (Goffman 2020) där den stigmatiserade individen inte får utnyttja sin position genom att överträda acceptansen hos samhället (frikyrkan) (Goffman 2020, s. 164-175). Detta kan i vårt resultat tolkas som en eventuell gräns av vad som inte accepteras inom frikyrkan vilket exempelvis kan handla om otrohet. Detta syns även i citat från intervjuer:

Ja, men pratar man liksom om ren otrohet så...Ja men otrohet, att det är en person som lever i en relation men ständigt träffar andra liksom, där tror jag att det finns ganska lite tålamod från frikyrkan. Det kan nog ganska snabbt bli: 'Ok, vet du vad, vi hör dig. Det finns förlåtelse, men gör inte det här igen.' Och skulle det pågå som ett mönster så skulle frikyrkan till slut sätta ner foten.

Här beskrivs otrohet som en tabubelagd synd som en person som missbrukar sex inte skulle få förståelse för. Som tidigare nämnt kan detta tolkas som en dubbelhet om hur man vill öppna upp, där det välkomnas att prata fritt men samtidigt med en restriktion där en gräns kan nås. Detta skulle kunna medföra att frikyrkans tvåsidighet skapar en otrygghet hos personen som missbrukar sex.

9. Diskussion

Studiens syfte var att undersöka värderingar och attityder kring sexmissbruk inom frikyrkan. Frågeställningarna var följande: Vilka **förklaringar** använder man för att beskriva ett sexmissbruk inom den frikyrkliga församlingen? Hur ser **förståelsen** ut för problematiken kring sexmissbruk inom frikyrkan? Hur skiljer sig **synen** på sexmissbruk inom den frikyrkliga församlingen beroende på om det är en man eller en kvinna som missbrukar sex?

De **förklaringar** man använder för att beskriva ett sexmissbruk handlar främst om pornografiberoende, både som en startdrog in i ett sexmissbruk samt sexmissbruket i sig självt. Denna förklaring går i linje med den tidigare forskningen som pekar på kristnas syn på pornografi som ett huvudargument till att hamna i ett sexmissbruk samt en relation emellan högre religiositet och en större benägenhet att tänka att pornografi är beroendeframkallade (Grubbs & Grant 2020; Droubay & Butters, 2020). Detta kan ses som en social definition av ett sexmissbruk där man understryker faran med internetpornografi där sexberoendet beskrivs som en frestelse personen behöver bekämpa (Brossard et al. 2023).

Vidare visar vårt resultat att det råder en eventuell okunskap kring innebörden av begreppet sexmissbruk. Denna brist på förståelse kan förklara varför frikyrkan, trots sin långa historia av att tillhandahålla hjälporganisationer för alkoholmissbruk, inte hade liknande stöd för sexmissbruk förrän senare. Okunskapen tycks inte bara vara begränsad till kyrkan utan verkar även spegla en mer övergripande brist på medvetenhet inom samhället kring sexmissbruk, där frikyrkan utgör en integrerad del, enligt våra resultat. Lindsays studie framhåller att bristande kunskap om sexmissbruk och dess mekanismer kan vara anledningen till bristen på förståelse för problemets allvar (Lindsay et al 2021). Vårt resultat visade även att okunskapen kunde tillföra en viss bagatellisering kring sexmissbruk. Clarkson & Kopaczewski menar att bagatellisering av sexmissbruk kan uppstå som en konsekvens av att försöka definiera ett sexmissbruk som en biologisk störning och kan i vissa fall användas som moralisk kontroll (Clarkson & Kopaczewski 2013).

Fortsättningsvis visar vårt resultat förklaringar till ett sexmissbruk där personen ibland kan bli tillskriven en demon (ond ande) som orsak till missbruket. Detta går i linje med den tidigare forskningen som talar om hur det fortfarande förekommer bön för problem av synd och frestelse

(Thomas 2016). Å andra sidan fanns även en förklaring till sexmissbruk där man ansåg att det kunde behandlas med stöd och samtal, enligt resultaten.

Förståelsen för män som missbrukar sex är större än för kvinnor där kvinnor eventuellt tillskrivs psykiska problem eller med något trauma från uppväxten enligt våra resultat. Männerna får enklare acceptans genom en förklaring som handlar om deras höga sexdrift där man skulle kunna uttrycka sig: “boys will be boys”. Detta motsäger den tidigare forskningen som visar på att män döms hårdare än kvinnor (Lindsay et al 2021). Vad som utgör denna skillnad är svår att svara på, dock skulle en bidragande faktor vara att vår forskning riktar sig till frikyrkan där Lindseys forskning riktar sig till samhället. Här kan den eventuella skillnaden mellan samhälle och frikyrkan uppenbaras enligt vår tolkning. Detta på grund av att frikyrkan har tydliga ramar kring sexualitet behäftad till de olika könen där kvinnan eventuellt inte anses vara en sexuell varelse på samma sätt som en man enligt vårt resultat. Ytterligare faktor till skillnaden kan vara att den tidigare forskningens intervjuobjekt mestadels var kvinnor där resultatet (män döms hårdare än kvinnor) eventuellt kan ha blivit färgat av detta. Vidare ska dock nämnas att män med högre kyrklig status och position inom frikyrkan döms hårdare för ett sexmissbruk än kvinnor med lägre status enligt våra resultat.

Fortsättningsvis visar resultat att det finns tydliga normer och oskrivna regler som frikyrkan utgår ifrån exempelvis att man ska vänta med sex tills äktenskapet samt normer kring sexuellt beteende. Spår av dessa normer har funnits med ända sedan 1600-talet där sex utanför äktenskapet varit olagligt inom kyrkan och som fortsatt vara omoraliskt med risk för uteslutning även genom frikyrkans historia runt 1930-talet (Stockholmskällan 2023; Riksarkivet 2023; Björn 2021, s. 154). Med koppling till detta kan individer med problematiskt sexuellt beteende riskera att hamna utanför normen i större utsträckning i frikyrkan än inom samhället enligt vår tolkning. Resultatet visar även en stigmatiserande kultur där man inte talar öppet kring sexmissbruk i rädsla för att riskera att förlora relationer med det motsatta könet samt att bli stämplad. Enligt teorin om stigma kommer sexmissbrukaren vara utanför det “normala” och tillskrivas fläckar på den personliga karaktären (Goffman 2020, s 24–27). För att sexmissbrukaren ska kunna passera som normal behöver han/hon uppbära en social identitet med sociala symboler som behäftas med exempelvis fromhet som talar om för de normala att personen är “ok” (Goffman 2020, s. 77–85).

Vidare visar resultat även en förlåtande attityd kring sexmissbrukare där de tillskrivs en acceptans med frasen att “vi alla är människor som kan göra fel”. Denna förståelse kommer från övertygelsen att Gud är kärleksfull, accepterande och alltid förlåtande. Här finns en återkoppling till frikyrkans historia då Waldenström lyfte fram ett nytt perspektiv på Gud och hans oändliga kärlek i samband med frikyrkans framväxt (Sorummet 2023; Hedin 2019, s. 127–128). Detta kan sammankopplas med vårt resultat där respondenterna talar om en kärleksfull Gud som inte fördömer människan. Å andra sidan visar resultatet en gräns på tolerans kring problematiskt sexuellt beteende vilket handlar om upprepad otrohet där våra respondenter resonerar att det kan skada hela familjer i kyrkan. Här kan återigen en historisk återblick visa hur frikyrkan har en tendens att moralisera och utdöma personer exempelvis genom “syndakatalogen” som skulle visa vad som var rätt och fel livsstil (Björn 2021, s. 154).

Synen på kvinnan och mannen som missbrukar sex skiljer sig åt inom frikyrkan enligt våra resultat. Mannen, som tidigare nämnt, erbjuds mer förståelse kring ett sexmissbruk där han beskrivs med hög sexlust, visuell och ibland djurisk. Även fast ideal bilden av en kristen man är en som väntar med sex tills äktenskapet, kommer han få mer acceptans om han “misslyckas” eftersom hans tillskrivna natur är sexuell. Resultatet visar å andra sidan att kvinnan som missbrukar sex, erbjuds mindre förståelse enligt hennes sexuella natur där hon tillskrivs som mer emotionell, mindre sexuell med eventuella psykiska svårigheter. Enligt den feministiska teorin skulle detta kunna ses som ännu en ram där kvinnan ska begränsas, då kvinnans sexualitet hamnar i skymundan till skillnad från mannens (Baehr 2007). Den tidigare forskningen visar också på att frun i ett äktenskap kan klandras för mannens sexmissbruk, där hon anklagas för att inte vara emotionellt eller sexuellt tillgänglig (Laaser 2003). Detta skulle kunna ses och tolkas som en sexualitet som “tillhör” mannen.

Avslutningsvis har denna studie använt sig av Goffmans teori (Goffman 2020) om stigma som utgjort en grund för analysen av vår empiri. Vidare har även den liberala feminismen (Baehr 2007; Payne 2015) hjälpt oss att analysera och tolka våra resultat. Attityder inom frikyrkan kring sexmissbruk visar en tvåsidighet kring vissa aspekter enligt vår studie. En sida är accepterande där källan för acceptansen kommer ifrån viljan att följa Gud. Vidare finns även en generell öppenhet kring att samtala om problemet. Samtidigt, å andra sidan, erhålls en stigmatiserande kultur som kommer ifrån moraliska normer. Vidare framställs pornografi som en återkommande

förklaring och introduktion till sexmissbruk, där det även betraktas som det primära sexmissbruket. Ytterligare finns en tydlig könsbaserad skillnad i förståelse kring sexmissbruk som framkommer, där män ges större förståelse än kvinnor. Denna differentiering bygger på en uppfattad skillnad i sexualitet, där män tillskrivs en högre sexlust medan kvinnor beskrivs som mer emotionella samt med eventuella psykiska problem kopplat till missbruket.

Vidare forskning som kan bidra till ämnet är fördjupa sig i skillnaden på synen samt förståelsen på mannen VS kvinnan som missbrukar sex inom frikyrkan. Ytterligare ett område som faller utanför denna studiens avgränsningar, men som vi fann intressant utifrån vår empiri, är den tabu som singlar inom frikyrkan kan uppleva på grund av den tydliga frikyrkliga modellen kring äktenskap och familj samt hur de hanterar sin sexualitet inom ett sammanhang där normen kring sexuell aktivitet är inom äktenskapet.

10. Referenser:

- Alavi, S.S., Ferdosi, M., Jannatifard, F., Eslami, M., Alaghemandan, H. & Setare, M. (2012). Behavioral Addiction versus Substance Addiction: Correspondence of Psychiatric and Psychological Views. *International journal of preventive medicine*. 3(4):290-4.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3354400/>
- Baehr, A. R. (2007). Liberal Feminism. I: Zalta, E. N. (red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Utgåvan 2021. Tillgänglig: <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-liberal/#ClasLibeFemi>
- Björn, C. (2001). Bortom syndakatalogen: en studie av svensk frikyrklig etik från 1930-talet till 1990-talet. Diss. Lund, Centrum för teologi och religionsvetenskap.
https://lup.lub.lu.se/search/files/73105368/Bortom_syndakatalogen.pdf
- Briggsa, J., Goughb, B. & Nair, R. (2017). Losing control in sex addiction: “Addict” and “Non-addict”. *Sexual and relationship therapy*. Vol. 32, no. 2, 195–209. <https://www-tandfonline-com.till.biblextern.sh.se/doi/epdf/10.1080/14681994.2016.1276551?needAccess=true>
- Brossard, B., Roy, M., Brown, J., Hemmings, B. & Larocque, E. (2023). On the Social Existence of Mental Health Categories: The Case of Sex Addiction. *Social Problems*. 2023; XX, 1–16.
<https://academic.oup.com/socpro/advance-article/doi/10.1093/socpro/spad024/7198624>
- Brown, B. (2006). Shame Resilience Theory: A Grounded Theory Study on Women and Shame. *Families in Society*, 87(1). <https://doi.org/10.1606/1044-3894.3483>
- Böhm, A. (2004). Theoretical Coding: Text Analysis in Grounded Theory. I: Flick, U., Kardroff, E. & Steinke, O. (red.) *A Companion to Qualitative Analysis*. London: Sage: 270 275.
- Campbell, L. & Kohut, T. (2017). The use and effects of pornography in romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*. Vol 13:3, 2017, 6-10.
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352250X16300185?casa_token=pBh3HiChmq4AAAAA:L99Y7hY_6yPZuog_zKIpy83ObWJyZaYEZfSIH5AhlmKKZ_T8tvzL3R40bKnk_sHXPD5VR8uPsg
- Cantor, J. M., Klein, C., Lykins, A., Rullo, J.E., Thaler, L. & Walling, B.R. (2013). A treatment-oriented typology of self-identified hypersexuality referrals. *Archives of sexual behavior*. 2013;42(5):883-93. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23455658/>
- Clarkson, J. & Kopaczewski, S. (2013). Pornography Addiction and the Medicalization of Free Speech. *Journal of Communication Inquiry*. 37:2, 128-148. <https://journals-sagepub-com.till.biblextern.sh.se/doi/epub/10.1177/0196859913482330>

- Corrigan, P. W., Kuwabara, S. A. & O'Shaughnessy, J. (2009). The Public Stigma of Mental Illness and Drug Addiction. *Journal of Social Work*. 9(2), 139–147. [The Public Stigma of Mental Illness and Drug Addiction \(sagepub.com\)](#)
- Droubay, B. & Butters, R. (2020). Pornography, religiosity, and social work. *Journal of Social Work*. 20:5, 557-575. <https://journals-sagepub-com.till.biblextern.sh.se/doi/epub/10.1177/1468017319852599>
- Freij, T. (2019). ”Sexmissbruk är tabu i kyrkan”. *Sändaren*, 20 januari. <https://www.sandaren.se/nyhet/sexmissbruk-ar-tabu-i-kyrkan>
- Frälsningsarmén. (2023). *Om oss*. <https://www.fralsningsarmen.se/om-oss/>
- Goffman, E. (2020). *Stigma, den stämplades roll och identitet*. 5 uppl., Studentlitteratur: Lund
- Grubbs, J., Exline, J., Pargament, K., Hook, J. & Carlisle, R. (2015). Transgression as Addiction: Religiosity and Moral Disapproval as Predictors of Perceived Addiction to Pornography. *Archives of Sexual Behavior*. 44:125–136. <https://link-springer-com.till.biblextern.sh.se/content/pdf/10.1007/s10508-013-0257-z.pdf>
- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. (2003). Single and double sexual standards in Finland, Estonia, and St. Petersburg. *The Journal of Sex Research*. 40, 1:36-49. <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/00224490309552165?scroll=top&needAccess=true>
- Hedin, C. (2019). *Kristendomens historia i Sverige*. Norstedts: Stockholm.
- Hotchkiss, J. T. (2022). The Relationship Between Sexual Compulsivity, Emotional and Spiritual Distress of Religious and Non-religious Internet Pornography Users. *Journal of religion and health*. 6;60(3):1630-1651. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8137471/>
- Jacobsen, D. I. (2017). *Hur genomför man undersökningar? Introduktion till samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl., Studentlitteratur: Lund.
- Kreager, D. A. & Staff, J. (2009). The Sexual Double Standard and Adolescent Peer Acceptance. *Social Psychology Quarterly*. 72, 2:143–164. <https://journals-sagepub-com.till.biblextern.sh.se/doi/epdf/10.1177/019027250907200205>
- Klein, V., Briken, P., Schröder, J. & Fuss, J. (2019). Mental health professionals' pathologization of compulsive sexual behavior: Does clients' gender and sexual orientation matter? *Journal of abnormal psychology*. 2019;128(5):465-472. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog?term=%22J+Abnorm+Psychol%22%5BTitle+Abbreviation%5D>

Laaser, M. (2003). Pastors and Sexual Addiction. *Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention*. 10:2-3, 139-149.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10720169708404238>

Levine, S. (2010). What is Sexual Addiction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 36:261–275.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20432125/>

Lindhult, J. & Edlund, Ch. (2022). Att konsumera porr är egentligen ett uttryck för längtan efter närhet. *Dagen*, 22 november. <https://www.dagen.se/debatt/2022/11/22/porrkonsumtion-egentligen-ett-uttryck-for-langtan-efter-narhet/>

Lindsay, B. L., Bernier, E., & Szeto, A. (2021). An Exploration on the Public Stigma of Sexual Addiction. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 27:3-4, 293-321

MacInnis, C. C. & Hodson, G. (2016). Surfing for Sexual Sin: Relations Between Religiousness and Viewing Sexual Content Online. *Sexual Addiction & Compulsivity*. 23:2-3, 196-210.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10720162.2015.1130000>

Matthews, S., Dwyer, R. & Snoek, A. (2017). Stigma and Self-Stigma in Addiction. *Bioethical Inquiry*. 14, 275–286. [Stigma and Self-Stigma in Addiction \(springer.com\)](https://www.springer.com)

Molin, A. (2019). What counts as sex addiction? *Karolinska institutet*. <https://ki.se/en/research/what-counts-as-sex-addiction> [23-08-2023]

Nationalencyklopedin (u.å.). *Väckelserörelser*. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2023-12-21]

Patterson, R. & Price, J. (2012). Pornography, Religion, and the Happiness Gap: Does Pornography Impact the Actively Religious Differently? *Journal for the Scientific Study of Religion*. 51(1):79–89. <https://onlinelibrary-wiley-com.till.biblextern.sh.se/doi/pdfdirect/10.1111/j.1468-5906.2011.01630.x?fbclid=IwAR1xJuFCMXfHQWHEU8VPGUuaT9JhN8h-hTbsKFx2HlOnZViKpsfAxzqEax0>

Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 4 uppl., Natur och kultur: Stockholm.

Protenza, M. (2006). Should addictive disorders include non-substance-related conditions? *Addiction*. 101:1, 142-151. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16930171/>

Peter, S., Li, Q., Pfund, R., Whelan, J. & Meyers, A. (2019). Public Stigma Across Addictive Behaviors: Casino Gambling, eSports Gambling, and Internet Gaming. *Journal of Gambling Studies*. 35 (2).

https://www.researchgate.net/publication/324263068_Public_Stigma_Across_Addictive_Behaviors_Casino_Gambling_eSports_Gambling_and_Internet_Gaming

Reid, R. C. (2015). How should severity be determined for the DSM-5 proposed classification of Hypersexual Disorder? *Journal of behavioral addictions*. 2015;4(4):221-5.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4712755/#:~:text=The%20proposed%20criteria%20for%20the,to%20adverse%20consequences%20and%20clinically>

Rosenberg, K. P., Carnes, P. & O'Connor, S. (2014). Evaluation and Treatment of Sex Addiction. *Journal of Sex & Marital Therapy*. 40:2, 77-91

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/0092623X.2012.701268?needAccess=true>

Riksarkivet (2023). *Förbjudna förbindelser*. <https://riksarkivet.se/forbjudna-forbindelser>

Sandberg, T. (2023). Kyrkan och staten – en historisk separation. *Populär Historia*, 14 februari.

<https://populärhistoria.se/sveriges-historia/kyrkan-och-staten-en-historisk-separation>

Sveriges kristna råd (2023). *Frikyrkor*. [https://www.skr.org/kristen-](https://www.skr.org/kristen-tro/kyrkorna/frikyrkor/#:~:text=Hem%20%2F%20Kristen%20tro%20%2F%20Kyrkorna%20%2F%20Frikyrkor,grenar%2C%20flera%20av%20dem%20representerande%20stora%20v%C3%A4rldsvida%20gemenskaper.)

[tro/kyrkorna/frikyrkor/#:~:text=Hem%20%2F%20Kristen%20tro%20%2F%20Kyrkorna%20%2F%20Frikyrkor,grenar%2C%20flera%20av%20dem%20representerande%20stora%20v%C3%A4rldsvida%20gemenskaper.](https://www.skr.org/kristen-tro/kyrkorna/frikyrkor/#:~:text=Hem%20%2F%20Kristen%20tro%20%2F%20Kyrkorna%20%2F%20Frikyrkor,grenar%2C%20flera%20av%20dem%20representerande%20stora%20v%C3%A4rldsvida%20gemenskaper.)

Svenska akademiens ordbok (u.å). *Misskreditera*. Tillängling: Svenska akademiens ordbok. [misskreditera](https://www.svenskaakademien.se/ordbok/misskreditera) | SAOB [2024-01-01]

Stockholms stad (2023). *Rätt till kärlek och sexualitet*.

<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/manskliga-rattigheter/karlek-sex-och-aktenskap/> [2022-03-23]

So-rummet (2023). *Andra kyrkor och samfund*. [Andra kyrkor och samfund](https://www.sorummet.se/andra-kyrkor-och-samfund) | [Kristendomen](https://www.sorummet.se/kristendomen) | [Religion](https://www.sorummet.se/religion) | SO-rummet [2010-10-14]

Tao, R., Huang, X., Wang, J., Zhang, H., Zhang, Y. & Li, M. (2010). Proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Addiction*. 3;105(3):556-64.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20403001/>

Thege, B., Woodin, E. M., Hodgins, D. C., Williams, R. J. & el-Guebaly, N. (2015). Social judgments of behavioral versus substance-related addictions: A population-based study.

Addictive Behaviors. 42, 24–31. <http://dx.doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.10.025>

Thomas, J. (2016). The Development and Deployment of the Idea of Pornography Addiction Within American Evangelicalism. *Sexual Addiction & Compulsivity*. 23:2-3, 182-195.

[https://www.tandfonline-](https://www.tandfonline.com/till/biblextern.sh.se/doi/pdf/10.1080/10720162.2016.1140603?needAccess=true)
[com.till/biblextern.sh.se/doi/pdf/10.1080/10720162.2016.1140603?needAccess=true](https://www.tandfonline.com/till/biblextern.sh.se/doi/pdf/10.1080/10720162.2016.1140603?needAccess=true)

Thornberg, R. & Frykedal, K. (2019). Grundad teori. I: Fejes, A. & Thornberg, R. (red.). *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl, Liber: Stockholm. s. 44-67.

Thornberg R. (2012). Informed Grounded Theory. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 56(3): 243-259.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* (VR1708).

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Volkow, N. D. (2020). Stigma and the Toll of Addiction. *The New England Journal of Medicine*. 382(14). [Stigma and the Toll of Addiction \(nejm.org\)](https://doi.org/10.1056/NEJMp2005353)

Wakefield, J.C. (2012). The DSM-5's Proposed New Categories of Sexual Disorder: The Problem of False Positives in Sexual Diagnosis. *Clinical Social Work Journal*. 40, 213–223. <https://doi.org/10.1007/s10615-011-0353-2>

Wakeman, S.E. & Rich, J.D. (2018). Barriers to Medications for Addiction Treatment: How Stigma Kills. *Substance use & misuse*. 2018;53(2):330-333. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28961017/>

Weinandy, J. T. & Grubbs, J. (2021). Religious and spiritual beliefs and attitudes towards addiction and addiction treatment: A scoping review. *Addictive Behaviors Reports*. 14:100393. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352853221000560>

Watson, M. A. & Smith, R. D. (2012). Positive Porn: Educational, Medical, and Clinical Uses. *American Journal of Sexuality Education*. 7, 2012 – 2, 122-145. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15546128.2012.680861?needAccess=true>

Wester, T. (2018). Dömd till offentlig skam. *Släkthistoria*, 16 februari. <https://slakthistoria.se/slaktforskning/kriminalitet/domd-till-offentlig-skam>

Yang, L. H., Wong, L.Y., Grivel, M. M. & Hasin, D.S. (2017). Stigma and substance use disorders: an international phenomenon. *Current Opinion in Psychiatry*. 2017 (5):378-388. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5854406/>

Young, K. (2008). Internet Sex Addiction: Risk Factors, Stages of Development, and Treatment. *American Behavioral Scientist*. Vol 52, 1, 2008, 21-37. <https://journals-sagepub-com.till.biblextern.sh.se/doi/epdf/10.1177/0002764208321339>

He stole my main concern!